

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเครื่องรางของขลัง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องความเชื่ออำนาจนอกคน แนวคิดที่เกี่ยวกับขวัญรูน โดยนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับความเชื่อ
2. แนวคิดที่เกี่ยวกับเรื่องเครื่องรางของขลัง
3. แนวคิดที่เกี่ยวกับเรื่องความเชื่ออำนาจนอกคน
4. แนวคิดที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์
5. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับขวัญรูน

แนวคิดที่เกี่ยวกับความเชื่อ

มนุษย์ได้ยกย่องตนเองว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ มีวิวัฒนาการของชีวิตและมันสมองอันซับซ้อน ผ่านขั้นตอนของระบบความคิดประสบการณ์ที่ยาวนาน จนกระทั่งมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองให้มีความพิเศษ และอยู่ได้เหนือกว่าสรรพสัตว์ทั้งปวง

ความพิเศษของมนุษย์คือ มีมันสมองอันโดดเด่น สามารถที่จะคิดคำนึงและเกิดมโนภาพต่างๆ จากจินตนาการได้ เมื่อเกิดความสงสัยในความลึกลับซับซ้อนของธรรมชาติ มนุษย์ก็จะใช้ความคิดคำนึงเป็นเครื่องอธิบาย และคำอธิบายอันเกิดจากความคิดคำนึงของมนุษย์ที่มีมาแต่ดึกดำบรรพ์เช่นนี้เรียกว่า Myth คือ ความเชื่อที่มนุษย์ได้มอบแก่คนรุ่นต่อๆ มามีขาดสาย จนกว่าจะเกิดการค้นคว้าหาคำตอบให้เห็นจริงเป็นอย่างอื่น (พระมหามนตรี วสุทโย, 2542)

ถึงแม้ว่ามนุษย์จะศึกษาค้นคว้าหาคำตอบในธรรมชาติ จนกระทั่งสามารถพิสูจน์ออกมาในเชิงวิทยาศาสตร์ได้ แต่เรื่องราวของความเชื่ออันเกิดจากความคิดคำนึง หรือจินตนาการของมนุษย์ก็หาได้หมดไปอย่างสิ้นเชิงไม่

ความเชื่อเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการแสดงออกของคนในสังคม ทั้งนี้เมื่อผู้คนในสังคมมีความเชื่อเรื่องใด ย่อมประพฤติปฏิบัติหรือแสดงออกด้วยประเพณี พิธีกรรมและอื่นๆ ให้

สอดคล้องกับความเชื่อนั้นๆ แม้ปัจจุบันนี้ วิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าไปมาก แต่มนุษย์ก็ยังมีพฤติกรรมแสดงออกทางความเชื่อกันอยู่ในชีวิตประจำวัน ความเชื่อเกิดจากการแสวงหาคำตอบในสิ่งที่ตนไม่รู้ โดยการเดาและเปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนเคยรู้มาก่อน หรือเดาตามที่เคยมีผู้เล่ามาก่อน บางครั้งความเชื่อจึงดูเหมือนไร้เหตุผล บางครั้งก็ดูเหมือนเป็นเหตุผลน่าเชื่อถือและบางครั้งในความไร้เหตุผลนั้น มนุษย์ก็ยังไม่สามารถหาคำตอบที่ดีกว่า จึงยังคงต้องเชื่ออยู่ต่อไป

มูลเหตุของความเชื่อมักจะถูกสร้างมาจากความไม่รู้หรือความกลัว มนุษย์ในสมัยโบราณมักจะมี ความกลัวต่อสิ่งที่อยู่นอกเหนือการบังคับควบคุมหรือสิ่งที่ตนเองไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การเกิดกลางวัน กลางคืน แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้เป็นพื้นฐานแหล่งที่มาของความเชื่อเรื่องผี และวิญญาณ (spiritism) หรือเรียกสั้นๆ ว่า ผีสิงเทวดา “วิญญาณนิยม” อันถือว่าเป็นโครงสร้างดั้งเดิมแห่งประวัติศาสตร์ศาสนา กล่าวคือ มนุษย์เมื่อเกิดความกลัวก็พากันมาราบไหวบูชา ร่วมใจกันปฏิบัติยึดถือ เมื่อเนิ่นนานวันเข้าก็กลายเป็นขนบจารีตประเพณีจนต่อมาได้เกิดเป็นกลุ่มวัฒนธรรมขึ้น โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางศาสนา ซึ่งจะมีระบบระเบียบของหลักธรรมคำสั่งสอนที่ซับซ้อนมากขึ้นกว่าครั้งบุพกาล เช่น มีคัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์ คัมภีร์อัลกุรอานของศาสนาอิสลามและคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์ ส่วนในทางพุทธศาสนาก็ได้มีพระธรรมคำสั่งสอนที่จำแนกบุญและบาป หรือการใช้ปัญญาขั้นสูง คือ ญาณที่จะทำให้รู้แจ้งประจักษ์จริง และหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้

ในสังคมไทย มีความเชื่อที่หลากหลาย อันเป็นที่มาของความเชื่อและพิธีกรรมตามประเพณี มีธรรมเนียมและรูปแบบการปฏิบัติที่แปลกแตกต่างกัน ความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มของความเชื่อ (ชวัช ปุณ โณทก, 2530) ดังนี้

1. ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากคนไทยนับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่บรรพบุรุษ ความเชื่อจึงมุ่งเน้นพระรัตนตรัยหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา คือ
  - ก) ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ใครทำกรรมใดไว้ ผลกรรมนั้นจะตามสนอง ซึ่งมีความเชื่อว่า ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้
  - ข) ความเชื่อเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ สัตว์โลกทั้งหลายย่อมเวียนว่ายตายเกิด วิญญาณตามผลแห่งกรรมของตน เป็นความเชื่อตามหลักคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา
  - ค) ความเชื่อเรื่องกฎแห่งธรรมชาติ
  - ง) ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์
2. ความเชื่อเกี่ยวกับวิทยาคม เป็นความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับที่เหนือธรรมชาติ ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ แยกออกได้เป็น 2 เรื่อง คือ

- ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา เป็นจำพวกตัวอักษรหรืออักขระที่ผู้ที่เป็นข้อความ ถือว่ามีอำนาจลึกลับแฝงเร้นอยู่ เมื่อนำไปใช้ตามที่กำหนด เช่น นำไปบริกรรม เสกเป่าหรือสวด เชื่อว่าจะเกิดความศักดิ์สิทธิ์หรือเกิดความขลัง ปัจจุบันความเชื่อประเภทนี้ได้ลดน้อยลง ด้วยเหตุ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่

- ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เป็นความเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เชื่อว่า สามารถป้องกันอันตราย ยิง แทะ ฟันไม่เข้า ตัวอย่างเช่น เหล็กไหล เขี้ยวเสือ ฯลฯ

3. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อประเภทนี้น่าจะเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมาแต่อดีต ส่วนมากจะพบเห็นได้จากพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง รูปเหมือนพระสงฆ์ที่เคารพเลื่อมใส เป็นพระ เกจิอาจารย์ อาจกล่าวรวมไปถึงศาลปู่ตา ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าแม่ ความเชื่อประเภทนี้ ยังคงมีปรากฏให้เห็นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

4. ความเชื่อเรื่องผีสิงเทวดา สิ่งลึกลับที่มองไม่เห็นตัวตน ถือว่ามีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถให้คุณให้โทษก็ได้ สิ่งเหล่านี้ ทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถหาบทสรุปได้แน่ชัดว่ามีจริงหรือไม่ บางครั้งในสิ่งที่เกิดขึ้นก็มีเหตุอันน่าเชื่อถือ

5. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ หมายถึง วิชาว่าด้วยการพยากรณ์ โดยอาศัยดาราศาสตร์เป็นหลัก ความเชื่อเช่นนี้ปรากฏแพร่หลายในทุกชนชั้นของสังคมไทย จนกระทั่งมีการเรียนการสอน สืบทอดอย่างเป็นทางการ และยึดถือเป็นอาชีพ

ความหมายของความเชื่อ

ความเชื่อ คือ การตกลงใจยอมรับนับถือทั้งในสิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน เป็นกลไกทางความคิดอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ดำรงควบคู่กับมนุษย์มาตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นเรื่องของ การผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมของสังคมผสมผสานกับความเชื่อทางศาสนาและความรู้ด้านอื่นๆ หรือตอบสนองความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ระดับความอยู่รอดตลอดไปจนถึงความกระจ่างด้านภูมิปัญญา ความเชื่อของเรานั้นมีความแตกต่างกันไปตามประเพณีวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อก็ถือว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีอิทธิพลต่อกลไกทางสังคม และถือว่าเป็นกลไกที่ช่วยควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ซึ่งรัช วัณโณทก (2530) ได้เสนอว่า ความเชื่อ คือการยอมรับนับถือว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง การยอมรับหรือการยึดมั่นนี้อาจมีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้หรืออาจไม่มีหลักฐานที่จะพิสูจน์สิ่งนั้นให้เห็นจริงได้

ลักษณะความเชื่อ

ความเชื่อเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือ คนโบราณมักจะสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ลูกหลานของตนเอง เช่น เชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของผีสาวเทวดาที่จะสามารถบันดาลให้ทั้งความสุข และความทุกข์ได้ เมื่อมีการกราบไหว้บูชาปลุกฝังความเชื่อให้ลึกกลงไปในจิตใจได้สำนึกของแต่ละคน จนไม่สามารถถอดถอนได้ เมื่อความเชื่อเกิดขึ้นมากเต็มที่แล้ว ผู้คนก็จะปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองต้องการ ได้มากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความสามัคคี ทำให้เกิดรูปธรรม เป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา ให้การนับถือศาสนาเป็นไปอย่างมั่นคงไปจนกระทั่งเกิดฤทธิ์ทางใจ

การที่จะกำหนดให้แต่ละบุคคลเชื่ออย่างเดียวกันหมดนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ทำได้ยากเพราะความเชื่อมีปัจจัยที่เกิดขึ้นมากกับผู้คนแต่ละกลุ่ม แต่ละวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไป ดังนั้นความเชื่อกับความไม่เชื่อจึงเป็นของคู่กัน และความเชื่อเป็นผลดีก็มี ความเชื่อเป็นผลตรงข้ามก็มีและความไม่เชื่อก็เกิดผลไปอีกแนวทางหนึ่งก็มี แบ่งออกมาได้ 2 แบบ คือ แบบเชื่ออย่างมีเหตุผล มีเจตนาแฝงอยู่ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสร้างศรัทธาให้กับลูกหลาน อบรมสั่งสอนให้ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อยและสงบสุขและแบบเชื่ออย่างมกมายไร้เหตุผล ความเชื่อนั้นถ้าเกิดขึ้นกับผู้ใดแล้วไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลแล้วความเชื่อเช่นนั้น ก็สามารถทำให้เกิดผลเสียได้ โดยเฉพาะต่อการพัฒนาสังคม เช่น คนเชื่อในเรื่องของจารีตประเพณีบางอย่าง มักจะต่อต้านกับเหตุผลของผู้คนสมัยใหม่ ซึ่งปัญหาในลักษณะนี้ครั้งหนึ่งที่ประเทศอินเดียดูเหมือนจะประสบมากที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะอินเดียจะประกอบไปด้วยผู้คนหลายเชื้อชาติ หลายศาสนา และระดับการศึกษาซึ่งมีความแตกต่างกันอยู่มาก (ชวัช ปุณ โนนทก, 2530)

ประเภทของความเชื่อ

พระมหามนตรี วุฒิกโก (2542) ได้เสนอว่า ความเชื่อจะมีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมของคนในสังคมอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อของคนไทยในสังคมเป็นตัวกำหนดสังคม อาจจะได้จากชีวิตประจำวัน ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรมไปจนถึงการเมือง ดังนั้น การจะศึกษาเรื่องราวของความเชื่อที่มีอยู่มากนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแบ่งประเภทหรือจำกัดขอบเขตให้แน่นอน

ความเชื่อประเภท ธรรมชาตินิยม (Naturalism) (พระมหามนตรี วุฒิกโก, 2542)

คำว่า “ธรรมชาติ” อาจจะกล่าวตามที่ถือกันโดยทั่วไป คือ ความเชื่อที่ว่าสิ่งและเหตุการณ์ทั้งหลาย เช่น ฝนตก ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ ล้วนแล้วแต่มีมูลเหตุมาจากธรรมชาติมากกว่าสิ่งเหนือธรรมชาติ แม้แต่มนุษย์ก็มีวงจรธรรมชาติของชีวิตตนเอง คือ มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ แล้วก็มีตายไปในที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็คือจุดหมายตามธรรมชาติของชีวิตมนุษย์

ดังนั้น ธรรมเนียมก็คือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในภพที่ไม่เกี่ยวกับภพอันใด และจะมีขึ้นหรือดับลงเป็นไปตามสาเหตุแห่งธรรมชาติ ก้อนหิน ก้อนเมฆ สัตว์ มนุษย์ เหล่านี้ล้วนเป็นตัวอย่างของธรรมชาติ สิ่งธรรมชาติต่างๆ สิ่งดำรงอยู่ระบบอวกาศ-เวลา และในระบบที่ทุกอย่างเป็นไปตามสาเหตุ ชาวธรรมเนียมจะเห็นว่า พลังอำนาจของธรรมชาตินั้นเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่และยุติธรรมที่สุด ธรรมชาติ คือกำลังงานทุกอย่างที่ก่อให้เกิดโลกและสรรพสิ่งต่างๆ ในโลก และรักษาทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในระเบียบของมันอย่างเหมาะสม

สิ่งมีชีวิตไม่ว่าคนหรือสัตว์หรือพืช ต่างประกอบขึ้นจากเซลล์ เซลล์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตและสิ่งมีชีวิตย่อมมีการกิน การหายใจ การย่อย การขับถ่ายของเสีย การเผาผลาญอาหารให้เป็นพลังงานและการสืบพันธุ์ ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นลักษณะของสิ่งมีชีวิต ซึ่งจะเกิดขึ้นและเป็นไปตามกฎระเบียบของธรรมชาติ ปรัชญาธรรมชาตินิยมนี้บางที่เรียกว่า “ปรัชญาสัญนิยม” (Realism) ซึ่งธรรมเนียมบางครั้งก็จะอยู่ระหว่างจิตนิยมและสสารนิยม แต่โดยเนื้อหาแล้ว ธรรมเนียมจะใกล้เคียงกับสสารนิยมมาก จนนักปรัชญาบางคนไม่สามารถแยกธรรมเนียมออกจากสสารนิยมได้ การผสมผสานความคิดในลักษณะนี้จึงจะมีความพิเศษออกไป ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นแบบ “พหุนิยม” สาเหตุนี้ทำให้เกิดการจัดกลุ่มนักธรรมเนียมออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน (พระมหามนตรี วุฒิกโก, 2542)

1. **กลุ่มขวา (tender - minded)** กลุ่มนี้จะมีลักษณะเห็นใจศาสนา โดยปกติกลุ่มนี้จะปฏิเสธรูปแบบของศาสนาตามประเพณีปฏิบัติ แต่เขาเชื่อว่า ค่านิยมทางศาสนามีความสำคัญและสามารถรวมเข้าไว้ในปรัชญาธรรมชาตินิยมได้

2. **กลุ่มซ้าย (tough - minded)** กลุ่มนี้จะมีเจตนาใกล้เคียงกับนักสสารนิยมรุ่นเก่าคือ ไม่เห็นด้วยที่จะดึงศาสนาเข้าไปมีส่วนร่วมในโลกทัศน์ของธรรมชาติ

แต่อย่างไรก็ตาม ปรัชญาแนวธรรมชาตินิยมมักจะได้รับการยอมรับในลักษณะของปรัชญาสาย “สัญนิยม” (Realism) โดยมีความเชื่อที่ว่า สิ่งและเหตุการณ์ทั้งหลายในจักรวาล ล้วนแล้วแต่มีมูลเหตุมาจากธรรมชาติมากกว่ามูลเหตุเหนือธรรมชาติ พระเจ้าเป็นเพียงความเชื่อในอุดมคติ หรือมโนภาพ (concept) อย่างใดอย่างหนึ่งที่ผูกยึดค่านิยม หรือเป้าประสงค์ของมนุษย์ให้รวมเข้าเป็นเอกภาพอย่างหนึ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่า ปรัชญาสายนี้เป็น “อเทวนิยม” (Atheist) ซึ่งก็มีความคล้ายคลึงกับหลักพุทธปรัชญาที่ปฏิเสธพระเจ้าเช่นเดียวกัน การอธิบายจะอาศัยหลักเหตุผลที่ว่า สรรพสิ่งต่างๆ ในสากลโลกล้วนมีแนวทางในการดำเนินไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย ตามเหตุและปัจจัยต่างๆ ของการสร้างสรรค์ขึ้นมา ทางพุทธภาษิตจะเห็นว่า จิตหรือวิญญาณ คือ ธรรมชาติผู้สร้างสรรค์โลก เช่น หลักปัจจุสมุปบาท คือ หลักแห่งการเวียนว่ายตายเกิดของวงจรแห่งชีวิต หรือวัฏสงสาร โดยอาศัยวิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนาม รูป หมายความว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้

เกิดนาม นามในที่นี้ คือ เวทนา สัญญา สังขาร และรูปก็คือ ร่างกาย ดังนั้น วิญญาณจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเกิดนาม รูปมาตั้งแต่ปฏิสนธิทีเดียว และอำนาจในการสร้างสรรค์ของวิญญาณก็จะประกอบไปด้วย อวิชชา ตัณหา อุปาทานและกรรม วิญญาณ ประคองนายช่างธรรมชาติผู้สร้างสรรค์ชีวิต นายช่างผู้มีความสามารถสูงก็สร้างชีวิตได้สูง นายช่างที่มีความสามารถต่ำก็สร้างชีวิตได้ต่ำ วิญญาณจะสูงหรือต่ำที่สุดแล้วแต่กรรม คือผลแห่งการกระทำซึ่งจะตามคิดวิญญาณนั้นมา

แนวความคิดในลักษณะนี้ ทำให้เราสามารถกลับมาพิจารณาทัศนะของเพลโต (อ้างในพระมหามนตรี วุฒิก, 2542) ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างและจิตและร่างกาย ได้ดังนี้

1. วิญญาณและร่างกายนั้นมีธาตุแท้ของมันแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง
2. วิญญาณของคนเรานั้นมีสภาพเป็นอมตะนิรันดร์ และมีสภาวะเข้ามาเกี่ยวข้องกับอวัยวะร่างกายสังขารที่แตกสลายนี้ได้

ทัศนะแบบนี้ ต่างได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากนักศาสนา และปรัชญาหลายฝ่าย โดยเฉพาะหลักแห่งธรรมชาติในคติทางพุทธศาสนา ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงในลักษณะที่เห็นว่าธรรมชาติมิได้ถูกมองเป็นหลักความจริงขั้นสุดท้ายและเด็ดขาด เป็นอิสระในตัวเอง อยู่ได้ด้วยตัวเอง การมองธรรมชาติในลักษณะนี้ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาทางความคิดมากไปกว่านี้ได้ แต่ถ้ามีทัศนะเรื่อง วิญญาณเข้ามาพิจารณา อาจจะทำให้มีการพัฒนาทางความคิดซับซ้อนขึ้นไป จนสามารถพบทางสว่าง ประสพกับความจริงอันเป็นอิสระ และหาคำตอบให้กับชีวิตได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ความ

ในจุดนี้อาจจะทำให้สามารถสรุปได้ว่า ธรรมชาตินิยมจะมีความเชื่อในด้านความจริงที่หลากหลาย และสิ่งต่างๆ ก็จะมีความจริงอยู่ในตัวของมันเอง ไม่สามารถตัดทอนลงได้ในรูปของอะตอม เหมือนดังความเชื่อในกลุ่มสสารนิยมโลก ในทัศนะของชาวธรรมชาตินิยมมักจะมีเส้นทางและจุดหมายเป็นของตนเอง อย่างเหตุการณ์ฝนตกฟ้าร้องก็มักจะเกิดจากเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อเนื่องถึงกันและกัน คือ เมื่อความร้อนจากดวงอาทิตย์เป็นสาเหตุให้น้ำบนพื้นโลกระเหยกลายเป็นไอลอยตัวขึ้นไปในอากาศ จนไอน้ำรวมตัวกันมากขึ้นก็จะเกิดน้ำหนักกลอยต่ำลงมา กลายเป็นฝนตกลงสู่พื้นให้ความชุ่มชื้นแก่โลกมนุษย์อีกครั้ง เหตุการณ์เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาซ้ำๆ จนมนุษย์สามารถหาเหตุผลมาอธิบายในเชิงวิทยาศาสตร์ได้ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะเข้าใจผิด ถ้าจะกล่าวไปว่า “สิ่งธรรมชาติทุกอย่างดำรงอยู่ในระบบของอวกาศ - เวลา และในระบบที่ทุกอย่างเป็นไปตามสาเหตุ”

ดังนั้น ใจความสำคัญของความเชื่อประเภทธรรมชาตินิยมจึงมีทัศนะเกี่ยวกับโลกและชีวิต นั่นคือสภาวะธรรมชาติ หรือโลกและชีวิตได้ดำเนินไปตามกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ

ความเชื่อประเภท “วิญญาณนิยม” (Spiritism) (พระมหามนตรี วุฒโก, 2542)

คำว่า Spiritism ที่แปลว่า วิญญาณนิยมนั้นมาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Anima ซึ่งแปลว่า วิญญาณ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า soul หรือ spirit คำว่า “soul” หมายถึง วิญญาณที่อยู่ภายในกายของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ เป็นตัวตนแท้ของคน เป็นฐานของชีวิต เป็นอมตะไม่รู้จักตาย ส่วนจิตหรือ mind หมายถึงคุณลักษณะต่างๆ ของ soul อีกทีหนึ่ง เช่น ความรู้ ความรู้สึก ความคิด เป็นต้น spirit นั้นโดยทั่วไป หมายถึง soul ที่ออกจากร่างไปแล้ว และอยู่ในโลกแห่งวิญญาณ

ความเชื่อของกลุ่มวิญญาณนิยมให้ความสำคัญของวิญญาณเป็นผู้สร้างชีวิต เป็นรากฐานของสิ่งทั้งปวง กฎเกณฑ์ของชีวิต สภาพของชีวิตในสากลจักรวาลขึ้นอยู่กับสภาพของวิญญาณ ตาเห็น หูได้ยิน สมอมนึกคิด ทุกอย่างเกิดจากวิญญาณ “วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป” การเข้าใจกฎแห่งกรรมที่จะตามติดวิญญาณที่วนเวียนอยู่ในวัฏสงสาร มนุษย์มีความเข้าใจในเรื่องความตายว่ามีไข่นากแล้ว ถ้าหากไม่ใช่เป็นการตายในความชั่ว ดังนั้นสิ่งที่มนุษย์ควรกลัวก็คือ ตัวบาปหรือความชั่ว เพราะจะเป็นสิ่งที่จะติดตามวิญญาณไปเกิดในภพต่อๆ ไป เมื่อมีผู้เข้าใจความเชื่อในเรื่องวิญญาณอย่างมั่นคง ย่อมทำให้ผู้นั้นสะสมแต่กรรมดี และสร้างบุญบารมีให้เกิดผลดีแก่วิญญาณของตนเองในภพหน้า ถ้ามนุษย์ทั้งโลกมีความเข้าใจและลึกซึ้งเรื่องวิญญาณที่ถูกต้องดังนี้แล้ว สันติสุขก็ย่อมจะเกิดขึ้นมา สงครามและการเบียดเบียนกันในรูปแบบต่างๆ ก็จะหมดไปจากโลก สุดท้ายโลกก็จะพัฒนาไปข้างหน้าในทิศทางที่ถูกต้องและมั่นคง

ความเชื่อประเภทวิญญาณนิยม (Spiritism) เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นมาอันเนื่องมาจากความกลัวของมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญ ในยุคสมัยที่มนุษย์ยังล้าหลัง และหาคำตอบกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่อยู่แวดล้อมตัวเองไม่ได้ มนุษย์ก็ทักท้อเอาว่า สิ่งเหล่านี้มีวิญญาณสิงสถิตอยู่ และคอยคลั่งบันดาลให้เป็นไปต่างๆ นานา หรือแม้ปัจจุบันโลกได้พัฒนาทางเทคโนโลยี มีการอธิบายความจริงของสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นมาในโลกและจักรวาลในเชิงวิทยาศาสตร์ และได้คำตอบออกมาอย่างชัดเจนแต่ในทางกลับกัน ความสับสนของสังคมบางอย่างเกี่ยวกับการยึดถือ ความเชื่อเรื่องวิญญาณยังมีอยู่อย่างเหนียวแน่น และคงจะมีผู้คนเริ่มหันมาสนใจศึกษาค้นคว้ากันอย่างมากมายและหลากหลายกันออกไป

จากนักคิด นักปรัชญาที่มีชื่อเสียงหรือแม้กระทั่งในพุทธปรัชญา ได้มองทัศนะของวิญญาณว่าเป็นพลังงานที่ทรงอิทธิพลอย่างมาก เพราะชีวิตทุกชีวิตในสากลโลกจะมีพลังงานของวิญญาณควบคุมอยู่ และสามารถปรากฏตัวออกมาเป็นความรู้สึกของชีวิต (Consciousness) แล้ววิวัฒนาการเป็นความรู้สึกนึกคิดต่างๆ เป็นที่มาของเวทนา สัญญา และสังขาร และพลังงานวิญญาณนี้ไม่มีอิสระในตัวเอง หรือมีอยู่ได้ด้วยตัวของตัวเอง พลังวิญญาณเป็นสังขาร คือ

ประกอบด้วยนามธรรมอย่างอื่นด้วย เช่น อวิชชา ตัณหา อุปาทานและกรรม กรรมในที่นี้ หมายถึง เจตนา ซึ่งแปลว่า เจตน์เจาน์ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติสมุปปาท เรียกว่า “สังขาร” ซึ่งแปลว่า อำนาจสร้างสรรค์ที่พระพุทธเจ้าคริสต์เรียกเจตนาว่า สังขารก็เพราะว่ามันเป็นตัวการสำคัญที่จะ สร้างสรรค์ชีวิตให้เกิดขึ้นได้ตามเจตน์เจาน์ของวิญญาณ วิญญาณจะสร้างชีวิตให้ดีหรือชั่วก็สุดแล้วแต่กรรมที่ติดตามมาในพุทธศาสนิกชนจะเห็นว่า ความรู้เรื่องวิญญาณเป็นสิ่งที่เข้าใจง่ายและ ยุติธรรมที่สุด เพราะวิญญาณอยู่ภายใต้กฎของกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ด้วยสาเหตุนี้ สำหรับ คนที่เข้าใจอย่างลึกซึ้งจึงได้เกิดศรัทธาในหลักของพุทธศาสนา และนำมายึดถือปฏิบัติกันอย่าง มั่นคง

ความเชื่อประเภทวิญญาณนิยม (Spiritism) ได้มองเห็นว่า โลกและชีวิต คือจิตวิญญาณ หรือโลกและชีวิตเป็นไปตามข้อกำหนดของเทพเจ้า หรือกฎแห่งกรรม

ความเชื่อประเภท เทวนิยม (Deism or Theism) (พระมหามนตรี วุฒโก, 2542)

ความสงสัยใฝ่รู้ของมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติ เป็นสาเหตุทำให้มนุษย์พยายามค้นหาคำตอบ เพื่อพิสูจน์ปรากฏการณ์ต่างๆ และต่อสู้กับธรรมชาติอย่างทรหด สิ่งแวดล้อมนับว่ามีบทบาทสำคัญ ที่จะบันดาลให้มนุษย์มีความหมกมุ่น ครุ่นคิด มานะพยายามที่จะเอาชนะธรรมชาติให้จงได้ ตอนที่ ยัยเอาชนะหาคำตอบไม่ได้นั้นมนุษย์ก็คิดว่ามีอำนาจลึกลับบางอย่างบันดาลอยู่เบื้องหลัง ปรากฏการณ์เหล่านั้น นั่นก็คือสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มีความเชื่อที่ว่ามีวิญญาณ หรือเทพ เจ้าอันศักดิ์สิทธิ์คอยบงการและดูแลอยู่เบื้องบน

เทวนิยม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง ลัทธิที่เชื่อว่า มี พระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่พระองค์เดียว พระเจ้านั้นทรงมีอำนาจครอบครองโลก และสามารถดลบันดาล ความเป็นไปในโลก

ในหลักความเชื่อของกลุ่มเทวนิยม ทำให้มองเห็นว่าพระเจ้านั้นมีอยู่จริง มิได้เป็นเพียง ความคิดในอุดมคติเท่านั้น แต่เป็นสภาวะที่มีอยู่อย่างแท้จริงและถาวร การสร้างแนวความคิดหรือ วาทะต่างๆ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับพระเจ้าเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ถนัด เพราะไม่มีมนุษย์ผู้ใด เคยสัมผัสกับพระเจ้าอย่างแท้จริง ดังนั้นแนวความคิดและวาทะต่างๆ เกี่ยวกับพระเจ้าจึงมีอยู่หลาย รูปแบบ ตามแต่ละสังคม แต่ละวัฒนธรรม โดยมาจากสามัญสำนึก กฎของเทวศาสตร์และปรัชญา โวหาร แต่สุดท้ายแล้วไม่ว่าจะเป็นแนวคิดประเภทใด ก็หนีไม่พ้นสิ่งสูงสุดที่ครอบงำสิ่งทั้งปวง

แนวความคิดในลักษณะนี้จะมองเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นมาในจักรวาลจะถูกกำหนด สภาวะตั้งแต่แรกเกิดโดยพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า แต่เมื่อเรามองดูชีวิตทั้งของเราและของคนอื่นๆ ตลอดจน ลัทธิและพืชทั้งหลายก็มีส่วนต่างๆ ที่รวมกันเป็นองค์ประกอบของชีวิต เช่น ผม ขน ตา กระดูก ฯลฯ ซึ่งจะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างต่างก็เกิดขึ้นมาอย่างมีจุดหมายทั้งสิ้น ไม่ใช่เผลอเกิดขึ้นมาอย่าง

ลอบๆ เมื่อชีวิตเกิดขึ้นมาอย่างมีความมุ่งหมายเช่นนี้ เราก็สามารถที่จะหยั่งรู้ได้ว่าอำนาจที่จะสร้างสรรค์ชีวิตขึ้นมาจะต้องเป็นอำนาจที่มีเจตจำนง และมีกฎระเบียบมากเป็นอย่างยิ่ง เพราะส่วนต่างๆ ที่รวมกันขึ้นมาเป็นร่างกาย หรือเกิดเป็นชีวิตใดชีวิตหนึ่งนั้นจะมีสิ่งบังคับกฎเกณฑ์ควบคุมอยู่อย่างมีระเบียบ โดยเฉพาะของมนุษย์ด้วยแล้วจะมีความละเอียด ประณีตและซับซ้อนอย่างที่สุด เพราะฉะนั้นอำนาจที่จะสามารถมาสร้างสรรค์ชีวิตได้ลึกซึ้งพิสดารเช่นนี้ได้จะต้องเป็นพลังอำนาจที่มีความแข็งแกร่งอย่างมาก

เทวนิยม เป็นความเชื่อถือในความยิ่งใหญ่ของพระเจ้า ว่าเป็นพลังอำนาจที่สูงที่สุดและสามารถครอบงำสิ่งทั้งปวง ตามหลักคริสต์ศาสนาถือว่า เมื่อคนเราทำความดีหรือความชั่ว พระผู้เป็นเจ้าย่อมทรงทราบทุกอย่าง พระผู้เป็นเจ้าทรงไว้ซึ่งฤทธาานุภาพหาขอบเขตมิได้ โลกและสรรพสิ่งพระองค์ทรงสร้างขึ้นมา ชีวิตทุกชีวิตพระองค์ทรงสร้างจากผงกลีดิน ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราปฏิบัติแต่กรรมดีเพื่อให้พระองค์โปรดปรานพระองค์ก็ทรงประทานรางวัลที่ยิ่งใหญ่ให้ แต่ถ้าปฏิบัติกรรมชั่ว พระองค์ก็จะลงโทษ การให้รางวัลหรือการลงโทษจากมนุษย์ด้วยกัน แม้จะยิ่งใหญ่ร้ายแรงสักเพียงใดก็ไม่เท่ากับการได้ถูกปฏิบัติจากพระเจ้า สำหรับคนที่เชื่อมั่นเช่นนี้ จึงมีความเกรงกลัวต่อความชั่ว และรักที่จะทำความดีได้อย่างลึกซึ้ง ด้วยความรู้สึกลึกซึ้งนี้เอง จึงทำให้มีคริสตศาสนิกชนที่ดีและเสียสละเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์อย่างกว้างขวาง

ในพุทธปรัชญาถึงแม้จะปฏิเสธในเรื่องความมีอยู่ของพระเจ้าก็จริง แต่การอธิบายความทำให้มองเห็นว่าพระเจ้าของมนุษย์นั้นก็คือ วิญญาณที่อยู่ในตัวของมนุษย์เอง และได้สร้างสรรค์ชีวิตมนุษย์ขึ้นมา มนุษย์ย่อมจะรู้สึกได้เองว่า การให้รางวัล หรือการลงโทษจากคนอื่น แม้จะยิ่งใหญ่หรือร้ายแรงสักเพียงใดก็ไม่เท่ากับการให้รางวัล หรือการลงโทษจากวิญญาณของตนเองเพราะวิญญาณที่สร้างสรรค์ชีวิตขึ้นมาที่ทรงไว้ซึ่งพลังอันยิ่งใหญ่ และเที่ยงตรงที่สุด ตามกฎที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ผู้ที่เข้าใจและเชื่อตามนี้ย่อมทำให้มีจิตใจที่โอบอ้อมอารี เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ รู้จักปล่อยวางและสะสมแต่กรรมดี ละเว้นกรรมชั่ว

ความเชื่อเรื่องเทวนิยมจึงได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับโลกและชีวิตว่า เป็นผลผลิตของพระผู้เป็นเจ้า (เทว) หรือโลกและชีวิตเป็นไปตามข้อกำหนดของพระผู้เป็นเจ้า

ความเชื่อประเภทกรรมนิยม (Kramicism) (พระมหามานตรี วุฒ โภ, 2542)

หลักแห่งกรรม เป็นหลักคำสอนที่ยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้า ซึ่งจะกล่าวถึงหลักแห่งความจริงอันเป็นกฎของธรรมชาติ และผู้คนก็จะรู้จักกันเป็นอย่างดี เพราะจะเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันทุกๆ ไป

กรรม ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง “การกระทำ ซึ่ง เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาและสามารถมองเห็นได้แจ้งชัด”

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่..... ๒๕๕๕
เลขทะเบียน..... 247700
เลขเรียกหนังสือ.....

“กรรม” มีรากศัพท์มาจากคำ “กร” แปลว่า “การกระทำ” (action) ที่ประกอบด้วยเจตนา หรือความตั้งใจ (volition) อันมีกิเลสเป็นแรงผลักดัน ฉะนั้น กรรมที่สมบูรณ์จะต้องมีตัวประกอบครบ 3 เสมอ คือ มีกิเลสเป็นแรงกระตุ้น มีความตั้งใจหรือเจตนา มีการกระทำหรือการเคลื่อนไหว และเครื่องมือที่ใช้ประกอบกรรมมีอยู่ 3 อย่างด้วยกัน คือ

กายกรรม คือ การกระทำที่เกิดจากทางกาย รวมทั้งกิริยาอาการท่าทีที่แสดงให้ปรากฏ

วจีกรรม คือ การแสดงทางการพูดโดยเจตนาในทุกรูปแบบ

มโนกรรม คือ การคิดในทุกๆ เรื่อง

พุทธปรัชญาเห็นว่ามโนกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะมโนกรรมเป็นจุดเริ่มต้น เป็นบ่อเกิดของคำพูด กิริยาอาการและการกระทำต่างๆ ด้วยเหตุที่ว่า วิถีชีวิตของบุคคลและกระบวนการทางสังคมมีมูลฐานอยู่ที่มโนกรรมของจิตใจเป็นสำคัญ ดังพุทธภาษิตที่พระพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ว่า

“ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจร้ายแล้ว พูดอยู่ที่ดี ทำอยู่ที่ดี ทุกข์ย่อมติดตามเขาไป เพราะฉะนั้นเหมือนล่อหมุนไปตามรอยเท้าโคผู้ลากเกวียนไปอยู่ฉะนั้น ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ บุคคลมีใจผ่องใสแล้ว พูดอยู่ที่ดี ทำอยู่ที่ดี ความสุขย่อมติดตามเขาไป เพราะเหตุฉะนั้นเหมือนงาไปตามตัว ฉะนั้น”

ผลของกรรมก็คือปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นจากกรรมนั้นๆ การกระทำกรรมทุกชนิดเป็นการออกแรงเหมือนการออกกำลังกาย ผลที่ได้รับคือมีแรงเพิ่มขึ้น และแรงนั้นก็ช่วยหล่อเลี้ยงกระบวนการชีวิตให้ดำเนินต่อไป ดังนั้น การกระทำกรรมของคนย่อมก่อให้เกิดผลโดยตรง คือ ความเจริญเติบโต และความคงอยู่ของคน เมื่อชีวิตของคนดับสลายลง พลังกรรม ก็ยังสภาวะปฏิสนธิวิญญาณให้เข้าปฏิสนธิในภพใหม่อีก ทำให้มีชาติใหม่ ภพใหม่ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุดตราบเท่าที่ยังมีกรรม

กฎแห่งกรรม เป็นหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าจะเทศนาชี้แนะแทรกเข้าสู่จิตใจทุกคน เป็นผลให้ผู้คนเกิดมีจิตใจที่เมตตา กรุณา และก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวในสังคม จากหลักคำสอนต่างๆ นั้น พระพุทธเจ้าหาได้บัญญัติขึ้นมาอย่างลอยๆ ไม่ ทั้งนี้ก็ล้วนแล้วแต่ได้ผ่านการฝึกทดลองปฏิบัติด้วยหลักแห่งปัญญาของพระองค์เองทั้งสิ้น สิ่งไหนที่เห็นว่าดี มีประโยชน์ พระพุทธเจ้าก็จะนำไปเผยแพร่ และสั่งสอนให้ยึดถือและปฏิบัติแพร่หลายกันออกไป การใช้หลักแห่งการมีสติและปัญญาได้กลายเป็นหัวใจสำคัญในการพิจารณา ซึ่งปัญหาต่างๆ ก่อให้เกิดดวงตาที่เห็นธรรม และมองทะลุถึงหลักแห่งความจริงของชีวิต จากสิ่งนี้ทำให้ผู้คนเกิดความรู้สึกเลื่อมใสและศรัทธาต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ากันอย่างเปี่ยมล้นเหนียวแน่น จนกระทั่งได้นำมายึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตจวบจนปัจจุบัน

ความเชื่อในหลักกรรมเป็นความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานแห่งเหตุผล มิใช่เป็นการบังคับขู่เข็ญให้เชื่อ และก็มีได้ชักชวนให้เชื่ออย่างมกมาย ต้องมีการพิสูจน์ ไตร่ตรอง ทดลอง แล้วนำมาปฏิบัติจนแน่ใจแล้ว จึงจะให้มีความเชื่อ ความศรัทธาขึ้น พระพุทธเจ้าทรงประกาศทฤษฎีกรรมว่าเป็นหลักแห่งความจริงที่เป็นไปตามกฎแห่งเหตุผลของธรรมชาติ เช่นเดียวกับกฎทางฟิสิกส์ และเคมีทั่วๆ ไป อาจจะต่างกันตรงที่ว่ากฎแห่งกรรมต้องอาศัยเจตนาของมนุษย์เป็นหลัก แต่ในทางฟิสิกส์และเคมีไม่ปรากฏสิ่งเรียกว่า เจตนาอย่างชัดเจน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “กฎแห่งกรรมก็คือกฎแห่งเหตุผลที่เป็นกระบวนการสืบเนื่องสัมพันธ์กันดุจสายโซ่ เป็นกระบวนการชีวิตที่เป็นอยู่ในแต่ละบุคคล เหตุส่งผลให้เกิดผลและผลนั้นจะกลับกลายเป็นเหตุได้ ในกาลเทศะที่แตกต่างกันออกไป

ความเชื่อกฎแห่งกรรม เป็นความเชื่อในหลักแห่งความจริงและความเป็นสากล ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั้งในทางวิทยาศาสตร์และทางจิตวิทยาว่าบุคคลใดอาจอยู่นิ่งเฉย กระบวนการของชีวิตทั้งกายและจิตใจเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในอีกความหมายหนึ่ง คือทุกคนทำกรรมหรือมีการกระทำอยู่ตลอดเวลา ในอาณาจักรของวัตถุไม่มีสิ่งที่เรียกว่า “กรรม” เพราะวัตถุไม่มีเจตนา ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีการตัดสินใจ แต่มนุษย์ไม่ใช่สิ่งของหรือเป็นวัตถุล้วนๆ ฉะนั้น กรรมกับชีวิตจึงเป็นของคู่กัน กระบวนการของชีวิตก็คือกระบวนการของกรรมนั่นเอง

ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องกฎแห่งกรรม เป็นการค้นพบครั้งยิ่งใหญ่และมีคุณค่ากับชาวโลกทั้งมวล เพราะถ้ามนุษย์มีความเชื่อในหลักกรรมแล้ว ย่อมจะเชื่อเรื่องบุญคุณ เรื่องสวรรค์ นรก และภพภูมิต่างๆ เรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วโดยปริยาย เพราะเรื่องกรรมกับปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด แต่มีบางคนเชื่อแต่การศรัทธาของพระพุทธเจ้า ไม่เชื่อเรื่องนรก สวรรค์มีจริง แต่ถ้าพวกเขายังมีความประพฤติดี ประพฤติชอบก็ทำให้เกิดโทษแต่อย่างใดไม่ จะเห็นได้ว่า ความเชื่อบางอย่างที่พิสูจน์ไม่ได้ บางทีอาจจะไม่จำเป็นมากนัก ถ้าเชื่อก็อาจจะทำให้มั่นใจในการวางแผนชีวิตให้ดีขึ้น ถ้าไม่เชื่อก็ไม่เป็นไร トラบเท่าที่มนุษย์ยังปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เพราะฉะนั้น การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ จึงเป็นสิ่งสำคัญในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

ดังนั้น ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมจึงให้ทัศนะเกี่ยวกับโลกและชีวิตคือกระบวนการแห่งเหตุและปัจจัย หรือโลกและชีวิตเป็นไปตามกระบวนการของกฎแห่งกรรม

คุณค่าของความเชื่อ

มานพ มานะแชน (2541) ได้กล่าวไว้ว่าความเชื่อมีประโยชน์ต่อมนุษย์อย่างมาก ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิด และพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นพื้นฐานให้เกิดการกระทำต่างๆ ทั้งด้านดีและด้านร้าย เนื่องจากการได้รับการปลูกฝังและสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วคน จึงทำให้เกิดคุณค่าเหล่านี้ขึ้นมา คือ

1. ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ เช่น กรณีการเจ็บป่วย บางคนหาสาเหตุไม่ได้เพราะจิตได้ดำเนินอยู่กับสิ่งหนึ่งตลอดเวลา เมื่อได้บนบานศาลกล่าวแล้ว ทำให้กำลังใจเข้มแข็ง หายจากอาการไม่สบายต่างๆ ได้โดยไม่ต้องรักษา

2. ความเชื่อทำให้เกิดพลัง เป็นพลังอำนาจที่เกิดขึ้นภายใน เช่น การที่เชื่อว่าคนน้ำมนต์จะสามารถป้องกันอันตรายต่างๆ ตลอดจนสามารถปิดเป่าภัยพิบัติต่างๆ ได้ จึงทำให้ผู้ที่เชื่อเช่นนี้ไปหาหมอดหรือพระรดน้ำมนต์เพื่อให้แคล้วคลาดศัตรู หรือให้ปลอดภัย เช่น ทหารที่จะไปออกศึกสงคราม จะได้รับการประพรมน้ำพระพุทธรูป หรือการพกเครื่องรางของขลัง เพื่อช่วยเสริมให้พลังใจฮึกเหิมกล้าที่จะต่อสู้กับศัตรูได้

3. ความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจ เกิดความสุขสบายใจในสิ่งที่ได้ปฏิบัติตามที่เชื่อถือ เช่น การทำบุญเลี้ยงพระขึ้นบ้านใหม่ จะก่อให้เกิดสิริมงคลแก่ผู้อยู่อาศัย หากได้ปฏิบัติแล้วความสุขทางใจจะเกิดขึ้นแก่ครอบครัวด้วย

4. ความเชื่อทำให้เกิดรูปธรรม เช่น เชื่อว่ายักษ์มีจริง พวกที่เชื่อก็จะวาดภาพหรือปั้นรูปยักษ์ตามที่เชื่อถือให้เห็นตามวัดที่สำคัญๆ

ความเชื่อทำให้นับถือศาสนาได้อย่างมั่นคง หลักการของศาสนาแต่ละศาสนามีพิธีกรรมไว้สำหรับให้ศาสนิกชนได้ประกอบ เช่น การกราบไหว้ การสวดมนต์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจไม่คลอนแคลนในศาสนาที่ตนนับถือ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเครื่องรางของขลัง

ประวัติความเป็นมาและกำเนิดเครื่องรางของขลัง

เดิมทีนั้น โลกไม่มีศาสนาบังเกิดขึ้น มนุษย์ก็รู้จักกับปรากฏการณ์ของธรรมชาติเท่านั้น อาทิ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า และดาวตกหรือแม่กระทิงไฟ ดังนั้นเมื่อเห็นพระอาทิตย์มีแสงสว่างก็เคารพแล้วเขียนภาพดวงอาทิตย์ไว้ในผนังถ้ำ เพื่อให้เกิดความอบอุ่นใจในตอนกลางคืน เมื่อเขียนใส่ผนังถ้ำแล้วก็มาสลักลงบนหินเพื่อติดตัวไปมาได้ กลายเป็นเครื่องรางของขลังโดยบังเอิญ และเมื่อรู้จักไฟก็คิดว่าไฟเป็นเทพเจ้า ก็บูชาไฟ ทำรูปดวงไฟแล้วเปลี่ยนมาเป็นสิ่งประหลาด อาทิ นกที่มีรูปร่างประหลาด เป็นต้น ต่อก็สร้างรูปเคารพของเทพต่างๆ แล้วค่อยๆ เปลี่ยนรูปมาเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จากประเทศอียิปต์ กรีก โรมัน เพราะเป็นประเทศที่มีเครื่องรางมากมาย ดังนั้น เมื่อก่อนพุทธกาลราว 2,000 ปีเศษ ศาสนาพราหมณ์ได้ยึดเอาพระผู้เป็นเจ้าเป็นที่นับถือ พระผู้เป็นเจ้านั้นคือ พระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม เมื่อต้องการความสำเร็จในสิ่งใด ก็มีการสวดอ้อนวอน อัญเชิญขออำนาจของเทพทั้งสามให้บันดาล

ผลสำเร็จที่ต้องการนั้นๆ การกระทำดังกล่าวนี้ จำต้องมีที่หมายทางใจเพื่อความสำรวจ ฉะนั้นภาพ
 จำหลักเทพเจ้าทั้งสามจึงมีขึ้น จะเห็นได้จากหริหระ (Hari hara) แห่งปราสาท Andet ที่พิพิธภัณฑ
 เมืองพนมเปญ อันเป็นภาพจำหลักของพระนารายณ์ในศาสนาพราหมณ์กับเทวรูปมหาพรหมแห่ง
 พิพิธภัณฑ Guimet ประเทศฝรั่งเศส นับเป็นปฏิมากรรมที่สร้างขึ้นด้วยความมุ่งหมายเอาเป็นที่พึ่ง
 ยึดเหนี่ยวทางใจในศาสนาพราหมณ์ ศาสนาเก่าแก่ในประเทศอินเดีย

ต่อมาพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในโลกโดยพระบรมศาสดาหรือเจ้าชายสิทธัตถะเป็นผู้ทรง
 ค้นพบ อมตธรรมวิเศษอันมีผู้เลื่อมใสศรัทธาแล้วยึดเป็นสรณะ พระพุทธองค์ทรงมีพระสาวก
 ตามเสด็จประพาศปฏิบัติตามมากมาย จนเป็นพระอสีติมหาสาวก ซึ่งท่านมหาสาวกเหล่านี้ล้วน
 เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความเป็นเอตทัคคะในด้านต่างๆ กัน มีพระสารีบุตรทรงความเป็นยอดเยี่ยมทาง
 ปัญญา ส่วนพระโมคคัลลานะทรงความเป็นยอดเยี่ยมทางอิทธิฤทธิ์ ในพระพุทธศาสนานั้น ผู้ที่
 สำเร็จฉานสมาบัติได้ ต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจบริสุทธิ์ ย่อมแสดงอิทธิฤทธิ์ได้หลายอย่างเป็นอน
 ประการ อิทธิฤทธิ์เหล่านี้เรียกว่า “อิทธิปาฏิหาริย์” เป็นการกระทำที่สามัญชนไม่สามารถจะ
 กระทำได้ ดังมีหลักฐานปรากฏอยู่ใน พระไตรปิฎกมากมาย และพระคณาจารย์เจ้าผู้สำเร็จฉาน
 สมาบัติ ท่านย่อมทรงไว้ซึ่งฤทธิ์ โดยที่พระพุทธองค์ผู้เป็นเจ้าของพุทธศาสนานั้น พระองค์ทรงไว้
 ด้วยพระคุณ 3 ประการ คือ 1. พระเมตตาคุณ 2. พระปัญญาคุณ 3. พระบริสุทธิ์คุณ ดังนั้นพระ
 เอรานุเระผู้ทรงไว้ด้วยฉานสมาบัติ ก็มักจะใช้ฤทธิ์ของท่านช่วยชีวิตมนุษย์และสัตว์โลก ซึ่งถือเอา
 หลักพระเมตตาคุณ เป็นการตามรอยพระยุคลบาทแห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือพระบรม
 ศาสดา (พระมหามนตรี วสุทโธ, 2542)

เครื่องรางของขลัง มีความผูกพันกับคติความเชื่อของสังคมไทยมายาวนานมาก โดยเฉพาะ
 สังคมไทยที่มีพุทธศาสนาเป็นแกนกลาง บรรดาเครื่องรางของขลังต่างๆ นับเป็นส่วนเสริมให้ พุทธ
 คม กุศุทายคม และไสยาคม สามารถเข้ากันได้และเดินไปด้วยกันอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ
 อย่างเวลารบทัพจับศึก “พุทธาคม” อาจจะช่วยให้แคล้วคลาดปลอดภัย เป็นการเสริมสร้างกำลังใจ
 สร้างความฮึกเหิม และความมั่นใจให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งก็ล้วนเป็นคติความเชื่อซึ่งฝังรากลึกในสังคมไทย
 มาแต่โบราณ ชนิดที่ว่าแยกกันไม่ออกกับชีวิตประจำวันของสังคมทีเดียว

อีกนัยหนึ่ง “เครื่องรางของขลัง” น่าจะเป็น “สัญลักษณ์” หรือ “สิ่งชี้นำ” จะสังเกตว่า ในยุค
 โบราณเราจะพบเห็นลูกปัดและหินสีฝังรวมอยู่ในหลุมศพ ซึ่งเชื่อกันว่าจะเป็นการชี้นำให้ผู้ตายได้
 ข้ามภพข้ามชาติไปสู่สุคติตามความเชื่อ โดยเฉพาะประเทศอียิปต์ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม
 หลังความตาย สำหรับประเทศไทย ก็มีการใช้ “เครื่องราง” เป็นสิ่งชี้นำเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น
 “ขุนแผน” ในวรรณคดีโบราณ “ขุนช้างขุนแผน” เวลาจะออกรบก็จะต้องเตรียมเครื่องราง
 พร้อมสรรพ ดังเช่น

"สะเอวคาคราดคตคีคีดำ คล้องประจำตะกรุดทองทั้งสองสาย

ใต้เสื้อยันต์ลงองค์นายารายณ์ เข็มขัดชมองพรายคาคกายพลัน

ประจวบประเจียดประจุพระ โทกศีรชะทะมัดทะแมงคูแข็งขัน

ทั้งพ่อลูกผัดผงที่ลงยันต์ แล้วเสกจันท์น้มน้ำสง่างาม" (ราม วัชรประดิษฐ์, 2554)

มักเชื่อกันว่า "เครื่องราง" จะเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดนิมิต ลางดี ลางร้ายต่างๆ เปรียบ

เหมือนการเตือนสติให้ระมัดระวัง ไม่ประมาท จะออกทางไหนซ้ายหรือขวา เครื่องรางก็จะช่วยชี้นำ การตัดสินใจ น่าจะคล้ายๆ กับการเสี่ยงทาย เครื่องรางของขลังโบราณของไทยนั้นมีมากมายหลาย ชนิด ทั้ง ประคำ ผ้ายประเจียด เบี้ยแก้ ยันต์นานาประเภท ปลัดขิก ตะกรุด ลูกอม กะลาตาเดียว เขี้ยว หมุดัน หน้าหน้าผากเสื่อ รักษม กุมารทอง แหวนพิรอด รูปเคารพต่างๆ เช่น รักษม กุมารทอง นางกวัก แม่โพสพ หรือ เสือ สิงห์ วัชรบูลิ ง หนูมาน และอีกมากมายนับไม่ถ้วน ส่วนกรรมวิธี จัดสร้าง ตลอดจนวิธีอาราธนา หรือ "ใช้" เครื่อง รางของขลังของ โบราณก็ต้องดูฤกษ์ดูยาม วัสดุ อาถรรพ์ กำลังวัน และอื่นๆ อีกมากมาย เพื่อเพิ่มความเข้มขลังให้แก่เครื่องรางของขลังนั้น ยกตัวอย่างเช่น "ตะกรุด" ซึ่งสมัยเด็กๆ เรามักจะได้ยินผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้ฟังถึงความศักดิ์สิทธิ์ และ นิยมพกพาติดตัวกัน บางท่านก็ออกเสียงเป็น "กะตฺรุด" โดยส่วนใหญ่จะเน้นด้านคงกระพันชาตรี ที่จริงแล้ว "ตะกรุด" เป็นหนึ่งในเครื่องรางของขลังที่ผูกพันกับคติความเชื่อ ในสังคมไทย มาช้านาน โดยเฉพาะในการรบทัพจับศึกเข้าสู่สนามรบรงค์สงคราม ตะกรุดจะติดตัวติดตามแบบ ไปไหนไปไปด้วยช่วยกันรบ "ตะกรุด" โดยทั่วไปมักจะหมายถึง การนำโลหะแผ่นบางๆ อาจจะเป็น ทองคำ เงิน นาก ตะกั่ว หรือโลหะธาตุผสมอื่นๆ มาลงอักขระเลขยันต์โดยโบราณจารย์ ซึ่งจะใช้ เหล็กจารเขียนพระคาถาผูกขึ้นเป็นมงคล ก่อนที่จะม้วนให้เป็นแท่งกลมโดยมีช่องว่างตรงแกนกลาง สำหรับร้อยเชือกติดตัว หรืออาจจะถักด้วยเชือก หญ้า หรือด้ายมงคล แล้วนำไปจุ่มหรือชุบรัก ก่อน ร้อยเชือก ตามกรรมวิธีของแต่ละคณาจารย์ บรรดาเกจิอาจารย์ผู้ทรงคุณวิเศษ นิยมสร้างตะกรุดและ เครื่องรางของขลังต่างๆ เพื่อป้องกันภัยอันตรายต่างๆ และเสริมส่งดวงชะตาราชีให้กับศิษยานุศิษย์ และสาธุชนทั่วไปมาตั้งแต่อดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ความเชื่อถือและความยึดมั่นในพุทธานุภาพแห่ง เครื่องรางของขลังนั้นยังคงไม่เสื่อมถอยลงเลย (ราม วัชรประดิษฐ์, 2554)

เครื่องรางของขลังแยกออกเป็น 2 ประเภท

1. เครื่องรางของขลังที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ตาม ธรรมชาติ แต่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากที่เห็นกันอยู่ทั่วไป จึงหาได้ยากมาก อาจเกิดจากสัตว์ พืช หรือแร่ธาตุ จึงเชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่มีคุณสมบัตพิเศษ มีความขลังหรือศักดิ์สิทธิ์ สามารถให้คุณ ทางโชคลาภเมตตามหานิยม อยู่ยงคงกระพัน หรือแคล้วคลาดจากภัยอันตรายต่างๆ ได้ เช่น เขี้ยว

เสือกวาง เม็ดขนุนทองแดง ไช้หิน เหล็กไหล เพชรตาแมว เขี้ยวหมูตัน งาช้างหักคาคันไม้ (เรียกว่ากำจัด กำจาย) คดต่างๆ เป็นต้น

2. เครื่องรางของขลังที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้น เป็นเครื่องรางของขลังที่มนุษย์สร้างขึ้น มีรูปลักษณะต่างๆ โดยการนำเอาวัตถุบางอย่างที่เชื่อถือว่าเป็นมงคลหรือมีความศักดิ์สิทธิ์ มาทำพิธีกรรมเพื่อปลุกเสกสิ่งนั้นให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ให้คุณทางเมตตามหานิยม แคล้วคลาด หรือป้องกันอันตรายต่างๆ ได้แก่ พระเครื่อง เหริยญู ตะกรุด ผ้าประเจียด ผ้ายันต์ มงคลสวมศีรษะ หรือคล้องคอ ตะบอง มีดห่มด ปลัดขิก ลูกสะกด ลูกอม แหวนสวมนิ้ว หว้ายคาดเอว ขี้ผึ้งตีปาก สาลิกา และนางกวัก เป็นต้น

ประเภทเครื่องรางของขลังแบ่งตามการใช้ดังต่อไปนี้ (พระมหามนตรี วสุโภ, 2542)

1. เครื่องคาด ได้แก่ ใช้คาดศีรษะ คาดเอว คาดแขน
 2. เครื่องสวม ได้แก่ ใช้สวมคอ สวมศีรษะ สวมแขน สวมนิ้ว
 3. เครื่องฝัง ได้แก่ ใช้ฝังลงไปบนเนื้อหนังของคน เช่น เข็มทอง ตะกรุดทอง ตะกรุดสาริกา (ใส่ลูกตา) และการฝังเหล็กไหลหรือฝังโลหะมงคลต่างๆ ลงไปในเนื้อจะรวมอยู่ในพวกนี้ทั้งสิ้น

4. เครื่องอม ได้แก่ ใช้อมไว้ในปาก เช่น ลูกอม ตะกรุดลูกอม
 แบ่งตามวัสดุดังนี้

1. โลหะ
2. พง
3. ดิน
4. วัสดุอย่างอื่น อาทิ กระดาษสา ชันโรง ดินขุขี้ปู
5. เขี้ยวสัตว์ งาสัตว์ เล็บสัตว์
6. ผมหวีพราย ผ้าตราสังข์ ผ้าห่อศพ ผ้าผูกคอตาย
7. ผ้าทอต่างๆ ไป

แบ่งตามรูปแบบลักษณะ

1. ผู้ชาย ได้แก่ รักยม กุมารทอง ฤาษี พ่อเฒ่า ชูชกและสิ่งที่เป็นรูปเพศชายต่างๆ (ศิวลึงค์)
2. ผู้หญิง ได้แก่ แม่นางกวัก แม่โพสพ แม่ศรีเรือน แม่ชื้อ และสิ่งที่เป็นรูปของผู้หญิงต่างๆ (โยนี)
3. สัตว์ ในที่นี้หมายถึง พระโพธิสัตว์ อาทิ เสือ ช้าง วัว เต่า จระเข้ งู เป็นต้น
 แบ่งตามระดับชั้น

1. ชั้นสูง ได้แก่ เครื่องรางของขลังที่ใช้ส่วนสูงของร่างกาย ซึ่งนับตั้งแต่ศีรษะลงมาถึงบันเอว สำเร็จด้วยพระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

2. ชั้นต่ำ ได้แก่ เครื่องรางของขลังที่เป็นของต่ำ อาทิ ปลัดขิก อีเปือ ใฮั้ง อัน ไม่ได้สำเร็จด้วยของสูง

3. เครื่องรางของขลังที่ใช้แขวน ได้แก่ ธงรูปนก รูปตักแตน รูปปลา หรือกระบอกไต้ ยันต์และอื่นๆ

ซึ่ง Tambaih (อ้างใน พระมหามานตรี วลุลโก, 2542) ได้แบ่งสิ่งที่เขาเรียกว่า เครื่องรางของขลัง ที่มีการนับถือในประเทศไทยออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. พระพุทธรูปที่มีชื่อเสียงและมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ซึ่งพระที่ได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นพระที่ให้การคุ้มครองบ้านเมือง เช่น พระแก้วมรกต พระพุทธชินราช พระพุทธชินสีห์ เป็นต้น

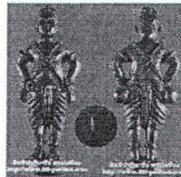
2. เครื่องรางของขลัง ของเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 19 ซึ่งเครื่องรางของขลังเหล่านี้ เป็นเครื่องสนับสนุนถึงข้อวัตรปฏิบัติและความศักดิ์สิทธิ์ของท่านที่มีชื่อเสียงมากที่สุดเรียกว่า พระสมเด็จและพระกริ่ง

3. เครื่องรางของขลังต่างๆ เป็นตัวแทนของเทพ มนุษย์ สัตว์ นกและสิ่งแปลกประหลาด ปลุกเสก โดยพระและผู้เชี่ยวชาญในไสยศาสตร์ เช่น รักยม กุมารทอง สาธิกาคู เขี้ยวหมูตัน เป็นต้น

4. เครื่องรางของขลังร่วมสมัย ปลุกเสกโดยพระวิปัสสนาจารย์ผู้อยู่ในป่า ที่ได้รับการยกย่องเป็นพระอรหันต์

ในหนังสือตำรับเครื่องรางของขลังได้กล่าวถึงเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคลที่มีอยู่ในสังคมไทยไว้ดังนี้

1. แก้วตาแมว
2. กุมารทอง
3. เขี้ยวหมูตัน
4. เขี้ยวเสือ
5. ไข่ทองแดง
6. ขี้ผึ้งสีปาก
7. ครอบน้ำมันต์
8. คดปลวก
9. คดไม้สัก

กุมารทอง

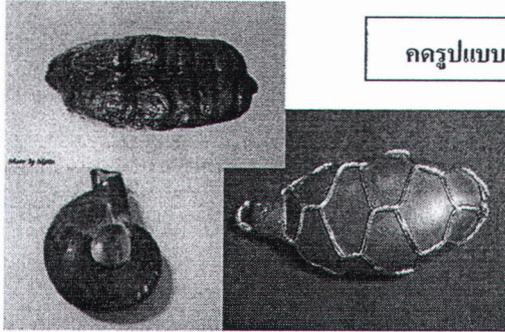
เขี้ยวหมูตันและเขี้ยวเสือ

10. กตผิ้ง
11. คดระกำ
12. คดบัว
13. กตด้วง
14. ควายธนู
15. ช้างพระนเรศวร
16. ดินสังเวชนียสถาน
17. ตะกรุดมหาจักรพรรดิราชาธิราช
18. ตะกรุดไบลาน
19. ตะกรุดวัดเสด็จ
20. ตะกรุดโทน
21. ดิน โป๊ยเซียน
22. ปลาตะเพียนเงิน ตะเพียนทอง
23. ตะปูสังฆวานร
24. ถั่วทองแดง
25. เถาวัลย์หลง
26. พรายเสก
27. เทียนตั้งธาตุ
28. รูปมหานิยม
29. ชงคุณพระ
30. ธาตุพระอรหันต์
31. นางกวัก
32. นางกาหลง
33. นาคปรต
34. บัวลอยเคราะห์
35. ปรอทกรอ
36. เป็ยวิเศษ
37. เป็ก
38. ผ้ายันต์สมเด็จ
39. ผมกระเด็น

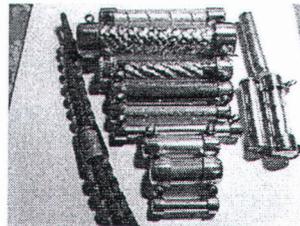
ขี้ผึ้งสีปาก

กตรูปแบบต่างๆ

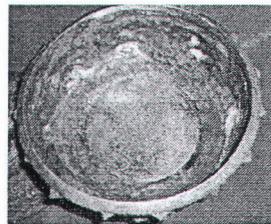
ควายธนู

ตะกรุดแบบต่างๆ

นางกวัก

แผ่นยันต์ก้นขันน้ำมนต์

40. พระบรมสารีริกธาตุ

41. พระฉิม

42. พระเจ้า 5 พระองค์

43. พระคณิศ

44. ตะกรุดพิสมร

45. มงคลรัตนะ

46. มงคล 8

47. มีดหมอ

48. เม็ดขนุนทองแดง

49. ไม้ไผ่กูก

50. ยันต์ท้าวเวสสุวรรณ

51. ยันต์แม่โพสพ

52. ยันต์นกกการเวก

53. ยันต์นกคุ้ม

54. ยาสิ่ววัดไพโร

55. รอยพระพุทธรบาท

56. รูปมงคล 108

57. รูปหล่อพระเจ้าตาก

58. คดโพรงอากาศช้าง

59. ราชสีห์

60. รักยม

61. ลูกอม

62. ลูกสวาท

63. ลูกเล็บครุฑ

64. ลูกอมถ้ำเขียงดาว

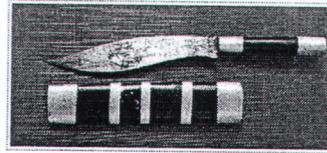
65. ลูกกรอก

66. ลิงวัดยี่สาน

67. วัวธนู

68. ว่านยา

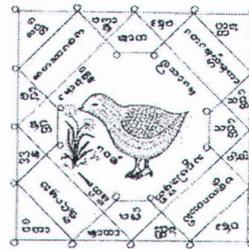
69. สิวลิ่งค์และกำเนิดท่านปลัดขลิ

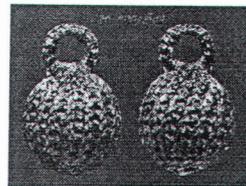
มีดหมอ

ยันต์ท้าวเวสสุวรรณ

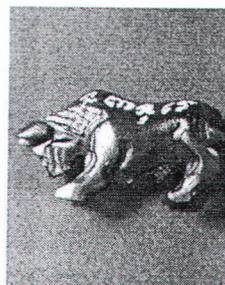
ยันต์นกคุ้ม

ลูกอม

ลูกสะกด

วัวธนู

รักยม

70. สายสิญจน์

71. สามหู

72. เหรียญเงินไทย

73. เหรียญ ร.6

74. เหรียญนครวัด

75. เหล็กไหล

76. แหวนพรอด

77. หอยอุปคุต

78. หู้าคา

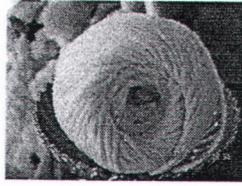
79. หวายลูกนิมิต

80. หน้าผากเสือ

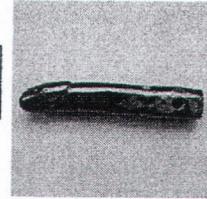
81. หมอนกระเด็น

82. หัวนมโม่ (นะโม)

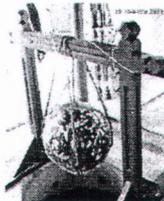
83. อื่น

สายสิญจน์

ปลัดขิก

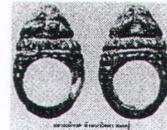
หวายลูกนิมิต

เหล็กไหล

อื่น

แหวนพรอด

ที่มา : พระเครื่องดัมศรีวิชัย, (ออนไลน์). <http://www.tumsrivichai.com>.

วันที่สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2554.

เครื่องรางของขลังนั้นเกิดมาช้านานคู่กับมนุษยชาติ เพราะเมื่อมนุษย์ไม่เข้าใจในเรื่องของธรรมชาติและเกิดความหวาดกลัวต่อภัยธรรมชาติ และอันตรายทั้งกลาย มนุษย์จึงพยายามหาที่พึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวเพื่อป้องกันภัย เดิมทีเดิวก่อจึยคือสิ่งของที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่ปลาดหรือหาได้ยากมาเป็นเครื่องรางของขลัง ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาในด้านคำสอนในทางศาสนา จึงมีการแต่งตั้งาราประกอบคำสอนทางศาสนา จึงได้มีการรวบรวมคำสอนและคำสวดในทางศาสนาขึ้นมา แล้วนำมาสวดสาธยายเพื่อทรงจำรักษาคำสอนไว้ ต่อมาเกิดความเชื่อว่าคำสวดเหล่านั้นมีความขลังความศักดิ์สิทธิ์ เมื่อสวดสาธยายแล้วสามารถป้องกันภัยอันตรายหรือนำมาซึ่งสิ่งที่ปรารถนาได้ จึงได้มีการคิดค้นวิธีเพื่อให้เกิดความขลังความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น จึงได้มีการรวบรวมเป็นคัมภีร์อาถรรพเวทในศาสนาพราหมณ์ขึ้นมาก่อน ต่อมาภายหลังจึงแพร่หลายมาสู่พระพุทธศาสนา โดยได้ปรับเปลี่ยนเวทมนตร์แบบพราหมณ์มาเป็นหลักธรรมคำสอน หรือหลักสูตรที่สำคัญๆ ทางพระพุทธศาสนา เมื่อเห็นว่าได้ผลดังปรารถนา จึงนับถือกันแพร่หลายต่อมา จึงถือได้ว่าเรื่องเครื่องรางของขลังแม้จะไม่มีอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่ในวิถีชีวิตจริงๆ ของพระพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปแล้ว ส่วนมากก็ยังยึดถือในสิ่งเหล่านี้อยู่ อาจจะเพราะมาจากสาเหตุ 2 ประการคือ

1. ความเชื่อในพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ว่าเป็นเครื่องด้านภัยพิบัติ และก่อให้เกิดความสุขความเจริญได้ ประกอบกับความเชื่อเดิมที่มีมาแต่บรรพบุรุษ เรื่องศาสนา ธรรมชาติ ทำให้ผสมผสานกลมกลืนกันมาเป็นความเชื่อเรื่องวัตถุมงคลไปโดยปริยาย

2. ความเชื่อในพระพุทธรูปพระปริตรหรือบทสวดต่างๆ ซึ่งใช้ในพิธีพุทธาภิเษก ว่าเป็นผลทำให้สิ่งของที่สร้างขึ้นโดยผ่านการปลุกเสกแล้วนั้น มีผลเป็นความศักดิ์สิทธิ์จริง

ในแง่ของพุทธบริษัท ความเชื่อเครื่องรางของขลังก็มีได้ต่างๆ นานาตามความคิดของคนทั่วไป มีทั้งที่เชื่อ มีทั้งคิดค้านปฏิเสธไม่เห็นด้วย มีทั้งผู้ที่สะสมเพื่อผลทางศิลปะและการศึกษา และมีทั้งผู้ที่หวังเพื่อเป็นการค้า ซึ่งเมื่อมองย้อนไปในอดีตแล้วจะเห็นว่าความเชื่อในเครื่องรางของขลังนี้มีมาช้านาน สมัยอยุธยา นั้น อิทธิพลความเชื่อในด้านเวทมนตร์คาถาและเครื่องรางของขลังมีปรากฏชัดเจนในยุคกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เช่น มีการกล่าวถึงคุณไสยในสมัยพระเจ้าปราสาททองจนถึงกับมีการทำลายตำราคุณไสย มีการกล่าวถึงการจัดทัพว่ามีการทำยันต์ ทำการข่มนามในสมัยพระนารายณ์และตอนใกล้กรุงศรีอยุธยาแตก ก็มีการปลุกปลอบกำลังใจทหารด้วยเครื่องรางของขลังดังเรื่องของพระอาจารย์ธรรมโชติ อาจารย์ของชาวบ้านบางระจัน หรือการให้นายฤกษ์ ซึ่งเชื่อว่ามีพลังขลังคุมทัพเรือไปรบกับพม่า เป็นต้น

ในสมัยรัตนโกสินทร์ ความเชื่อในเครื่องรางของขลังก็ยังคงมีสืบต่อมาจากกรุงศรีอยุธยา เพราะปรากฏหลักฐานในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ว่ามีการใช้เครื่องรางของขลังและเวทมนตร์คาถากันมาก ซึ่งนักปราชญ์ในปัจจุบันสันนิษฐานว่าวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้เกิดขึ้นในยุคสมัยรัชกาลที่ 2 และ รัชกาลที่ 3 ต่อมาเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และสงครามอินโดจีนขึ้น ในคราวนั้นผู้ที่ได้รับแจกเครื่องรางของขลังติดตัวไปในสนามรบต่างได้รับประสบการณ์ จึงยิ่งทำให้ความเชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลังมีสูงขึ้น จนนำมาสู่การแลกเปลี่ยนซื้อขายเป็นพุทธพาณิชย์ เช่นในปัจจุบัน

ความเชื่อในเครื่องรางของขลังที่สืบเนื่องมาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ในสังคมไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นหลักเช่นนี้ ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมพุทธแบบไทยๆ เพราะปรากฏการณ์ทางสังคมที่คนในสังคมยังเชื่อถือต่อเครื่องรางของขลัง ทั้งที่เป็นเรื่องนอกพระพุทธศาสนานั้น สอดคล้องไปตามลักษณะของสังคมพุทธที่ให้อิสระเสรีภาพทางความคิดตามความเชื่อของบุคคล ทั้งการเชื่อในเครื่องรางของขลังสำหรับสังคมไทยนั้นถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาไม่ใช่เรื่องน่าเสียหาย เพราะแม้จะเป็นเรื่องของไสยศาสตร์ แต่คนไทยก็ถือว่าพุทธกับไสยเป็นของคู่กันมาช้านานกับสังคมไทย ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อความเชื่อความนิยมในเรื่องรางของขลังที่มีวิวัฒนาการต่อเนื่องมา ยาวนานจากอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในด้านต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่ง เรื่องรางของขลังมีอิทธิพลต่อสังคมไทยในหลายๆ ด้านด้วยกัน

1. ด้านความเชื่อ (พระมหามนตรี วุฒ โภ, 2542)

การพัฒนาความเชื่อมาจนกระทั่งกลายเป็นความเชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลัง ความ ผิดปกติทั้งหลายที่เกิดขึ้นและมีได้มาจากการกระทำของมนุษย์โดยตรงแล้ว ถือว่าเป็นการกระทำ ของผีหรือวิญญาณต่างๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาลก็ ตาม ฉะนั้น วิธีการแก้ไข ปัดเป่า จึงต้องกระทำพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ให้ถูกต้องในแต่ละเรื่อง ที่ ควรเช่น ไหว้ก็ต้องเช่น ไหว้ ที่ควรขับไล่ก็ต้องขับไล่

ด้านคติชนวิทยาของชาวพุทธทั่วไป กล่าวพระ ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ พระพุทธรูปหรือวัตถุ อย่างอื่นที่พระสงฆ์ได้ทำพิธีปลุกเสก (เม็คทราย ข้าวสาร ด้านสายสิญจน์ ผ้ายันต์) นอกจากนั้นแล้ว ก็ยังมี คาถากันผี ไล่ผีและจับผีอีกด้วย โดยสรุปถือว่า อำนาจมาจากพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ สามารถป้องกันผีร้ายได้ ในทางปฏิบัติแล้ว คือพระสงฆ์มักจะเป็นผู้กระทำพิธีต่างๆ เพื่อการปกป้องกัน และกำจัดผีร้าย

อีกประการหนึ่ง บรรดาเกจิอาจารย์และ/หรือเหล่าคณาจารย์ ซึ่งได้เคยบวชเรียนมาแล้วก็มี ความรู้ทางเวทมนตร์ และยังสามารถบังคับให้ผีต่างๆ มาเป็นลูกมือของตน เพื่อให้ปฏิบัติกรด้าน ไสยศาสตร์ตามที่ตนต้องการอีกด้วย

ดังนั้น จึงเห็นว่าการเกิดขึ้นของกุมารทอง ที่จัดว่าเป็นเครื่องรางของขลังประเภทหนึ่ง ก็เกิด มาจากความเชื่อในเรื่องผี และพัฒนาการความเชื่อสืบเนื่องมาถือว่า พุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ และ สังฆานุภาพก็สามารถที่จะป้องกันขจัดผีร้าย จึงได้มีผู้คิดสร้างวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลัง เพื่อให้ผู้ที่มีความเชื่อในอำนาจของพุทธรูป ธรรมคุณ และสังฆคุณขึ้น เป็นอันว่าเครื่องรางของขลัง ได้เกิดขึ้นจากความเชื่อในเรื่องผีเป็นอันดับต้นๆ นอกจากนี้ ความเชื่อเรื่องผี และการเช่นสรวงต่อ บรรพบุรุษ ถือได้ว่าเป็นลัทธิเก่าแก่ เพราะเมื่อได้มีการขุดค้นในเขตบ้านเชียง อุดรธานี ได้พบว่าใน หลุมฝังศพมีการวางภาชนะเครื่องปั้นดินเผาไว้เพื่อบูชาเช่นสรวงด้วย

ในปัจจุบัน ด้านคติความเชื่อนั้นพบว่า มีพระพุทธศาสนา มีพระพุทธรูปเป็นรากฐาน สำคัญและมีฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ในทางสังคมแล้วพบว่า ประชาชนซึ่งล้วนแต่เป็น พุทธศาสนิกชนนั้น ไม่ค่อยได้ปฏิบัติและยึดมั่นศรัทธาเฉพาะแต่พระพุทธรูป พระธรรมและ พระสงฆ์เพียงเท่านั้น แต่ยังมีความเชื่อและศรัทธาในลัทธิศาสนาอื่นอีก เป็นต้นว่า ลัทธิผีसानางไม้ ลัทธิศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีความเชื่อต่อเจ้าพ่อ เจ้าแม่ต่างๆ อยู่ผสมผสานกันทั่วไป

ในด้านการดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตประจำวันนั้นพบว่า มักจะอาศัยลัทธิความเชื่อหลายลัทธิ หรือศาสนาเป็นที่พึ่ง เป็นแนวทางของการดำเนินชีวิตและบรรดาศักดิ์หรือศาสนาเหล่านี้ก็คือ

1. ความเชื่อผีसाง นางไม้ และอำนาจเหนือธรรมชาติทั้งหลาย
2. ลัทธิศาสนาฮินดู นับถือพระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์
3. ลัทธิบูชาบรรพบุรุษ นับถือเจ้าพ่อเจ้าแม่
4. นับถือผู้วิเศษ

มูลเหตุของการที่ทำให้มนุษย์แสวงหาที่พึ่งพิง และคิดสร้างสรรค์ลัทธิหรือศาสนาขึ้นมา เนื่องจากปัญหาของการดำเนินชีวิต บางครั้งไม่สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ หรือบางทีมีปัญหา สุขภาพ ความยากจนข้นแค้น เศรษฐกิจที่บีบคั้น เมื่อไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเอง หรือไม่อาจ แก้ไขปัญหาได้ จึงคิดแสวงหาที่พึ่ง แนวความคิดเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ อาจทำให้เกิดความไม่ เข้าใจในเรื่องที่พบเจอ เช่น ฝนตกน้ำท่วมหนัก หรือฝนแล้งจนพืชพันธ์แห้งตาย จึงได้พากัน คาดการณ์เอาว่า มีอำนาจบางอย่างที่บันดาลให้เป็นไป จึงได้พากันหาหนทางขอความช่วยเหลือจาก อำนาจลี้ลับ โดยการทำพิธีแห่นางแมว งานบุญบั้งไฟเพื่อขอให้ฝนฟ้ามาตกต้องตามฤดูกาล

ด้านความเชื่อ หรือนับถือผีसाงนางไม้ และอำนาจเหนือธรรมชาติต่างๆ จึงเป็นความเชื่อที่มี มาแต่ดั้งเดิมของคนไทยและแม้แต่ในชนชาติอื่น เช่น ชนชาติในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คิด ความเชื่อเหล่านี้จะเห็นได้ว่า คติชนวิทยาต่างๆ ยังมีปฏิบัติกันอยู่ เช่น การขอความช่วยเหลือจาก เทพดาอารักษ์ ขอลวยจากเจ้าแม่ ความเชื่อเรื่องแม่ธรณี แม่พระคงคา ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจจะช่วย หมุ่คนที่เลื่อมใส และได้มีการจัดพิธีกรรมขอความช่วยเหลือ หรือเพื่อแสดงความขอบคุณและการวะ โดยได้นำเอาสิ่งของและดอกไม้รูปเทียนไปบูชาสักการะ

จากคติความเชื่อที่เกิดขึ้นเพราะความกลัว ความไม่รู้ การแก้ไขปัญหาชีวิตไม่ตก มนุษย์จึง ได้พยายามหาที่พึ่งเพื่อสร้างความอบอุ่นใจ เพิ่มพลังใจ จึงได้แสวงหาเครื่องรางของขลังที่มีอิทธิพล ด้านความเชื่อของคนมาพึ่งพิง และยิ่งไปกว่านั้น มนุษย์เชื่อว่าเครื่องรางของขลังต่างๆ มีอิทธิฤทธิ์ หรือมีปาฏิหาริย์ที่จะคอยช่วยเหลือ ปกป้องกันภัย โดยผู้ที่มีเวทมนตร์ทำพิธีเสกเป่ามาอย่างถูกวิธี ซึ่งมีสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดพระเครื่อง อันเป็นเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคลที่ แพร่หลาย และมีอิทธิพลต่อความเชื่อในสังคมไทยอย่างยิ่ง เพราะว่า

1. ความเชื่อในอานุภาพของพระพุทธรูปที่มีปรากฏในพระไตรปิฎก

โดยการนำเอาพระพุทธรูปไปใช้เพื่อการปลุกเสกวัตถุมงคล เครื่องรางของขลังต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์แก่บรรดา เครื่องรางของขลังเหล่านั้น

พระพุทธรูปนั้นมีความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ ถึง 7 ประการ

1. พระปริตร มีอานุภาพบำบัดทุกข์ โศก โรคภัย และความเดือดร้อนกระวนกระวายใจ

2. ขจัดภัยอันตราย ลางชั่วร้าย ผันร้าย
3. ปัดเป่าเสนียดจัญไร อุบาทว์ บาปเคราะห์ภัยต่างๆ
4. ป้องกันโรคภัย อักเสบ อสรพิษ สัตว์ร้าย ภูตผี ยักษ์ คนธรรพ์
5. กู้มครองรักษาให้ปราศจากอุปัทวเหตุอันตราย โรคาพยาธิ
6. ส่งเสริมให้เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ทำให้เป็นหญิงที่คลอบคลุมง่าย
7. ถ้าเป็นสัตว์ที่ถูกบงร้าย ทำให้แคล้วคลาด สวัสดิ์มีชัย สุขกายสบายใจ มีอายุยืนยาว

2. ความเชื่อในข้อปฏิบัติ หรือปฏิบัติของเกจิอาจารย์

คือเชื่อว่า พระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีศีลบริสุทธิ์ ย่อมจะมีพลังจิตที่ทำให้สามารถคิดได้ว่า อาจจะเป็นผู้บรรลุสมานสมาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเป็นเหตุให้มีผู้สร้างพระเครื่องบูชาขึ้นมา และถ้าหากได้จัดพิธีปลุกเสก พุทธาภิเษกแล้ว ย่อมจะทรงพลังอำนาจขึ้นในเครื่องรางของขลังนั้นๆ เพราะว่าเกจิอาจารย์ได้มาร่วมแผ่พลังเมตตาจิต ตลอดถึงพลังจิตบริสุทธิ์ลงในมวลเครื่องรางของขลังเหล่านั้นด้วย รวมทั้งการที่มีศรัทธาเป็นทุนเดิมในพระคณาจารย์อยู่เป็นทุนเดิม เช่น สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) หลวงปู่แหวน หลวงพ่อสด หลวงพ่อคุณ เป็นต้น เมื่อพระคุณเจ้าเหล่านั้นสร้าง และ/หรือเป็นผู้ทำพิธีเองแล้ว ย่อมเกิดความเชื่อว่าจะต้องขลังและศักดิ์สิทธิ์แน่นอน

3. คำเล่าลือถึงเรื่องพุทธานุภาพ

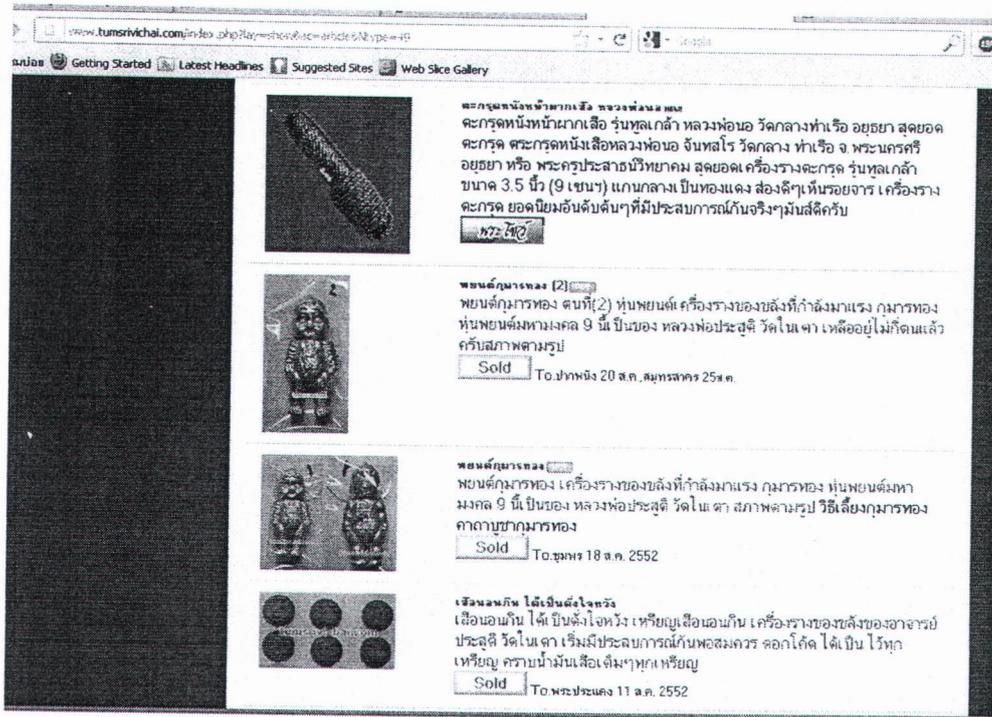
ในกรณีนี้ เมื่อปรากฏว่ามีผู้ถูกยิงแต่ไม่เข้า และมีพระเครื่องหรือเครื่องรางของขลังติดตัว ทำให้เชื่อว่า พระเครื่องหรือเครื่องรางของขลังดังกล่าวมีพุทธคุณในด้านคงกระพันชาตรี และต่างเล่าสู่กันฟัง กระทั่งมีความแพร่หลาย และทำให้มีความเชื่อกันเช่นนั้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุรถคว่ำ เครื่องบนตกแต่ไม่ตาย ทำให้เชื่อว่า พระเครื่องหรือเครื่องรางของขลังมีพุทธคุณแคล้วคลาดปลอดภัย ตั้งแต่มีพระเครื่อง เครื่องรางของขลังนั้นมากก็ทำให้ชีวิต หน้าที่การงานเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น จึงทำให้มีความเชื่อมั่นถึงอานุภาพศักดิ์สิทธิ์ จนกระทั่งมีความเชื่อมั่นนิยมชมชอบในที่สุด

4. อิทธิพลของสื่อโฆษณา

นั่นคือ การที่โหมลงทุนโฆษณาในสื่อที่มีอยู่ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์หรือหนังสือ ที่มีเฉพาะในวงการของผู้ที่นิยมชมชอบพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง เป็นต้น ทำให้เป็นการหล่อหลอมให้ชื่นชอบได้ ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์รายวัน ที่มีการลงโฆษณากิจกรรมของบางสำนักอย่างต่อเนื่อง ก็ทำให้เกิดกระแสความนิยมในเครื่องรางของขลังที่มีการประโคมข่าวสารตามคำชวนเชื่อ ก็ยังทำให้ผู้รับสื่อเหล่านี้เกิดความเชื่อมั่นได้ไม่ยากเท่าไร

ซึ่งเว็บไซต์นี้ มีการนำเสนอสรพคุณ พร้อมกับบอกราคาในการบูชาเพื่อให้ผู้ที่เข้ามาชมได้เลือกตามกำลังทรัพย์ของผู้ที่เข้ามาชม

ตัวอย่างการโฆษณาผ่านหนังสือที่มีเฉพาะในวงการของผู้ที่นิยมชมชอบพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง

ความนิยมทั้งพระเครื่องและเครื่องรางของขลังในปัจจุบันนี้ จึงทำให้เกิดค่านิยมตามๆกัน คือ เมื่อเห็นผู้อื่นเล่นหรือสะสม ก็ทำให้ต้องออกมาแสดงความสามารถในการสะสมด้วย นอกจากนี้ มีความต้องการที่ฟุ้งทางใจ เมื่อมีเหตุร้ายหรือเกิดความไม่มั่นคง ผู้คนก็จะพากันเสาะแสวงหาเครื่องรางของขลัง วิถุมงคลต่างๆมาไว้ป้องกันภัย

ในหมู่นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ต่างเห็นพ้องกันว่า อิทธิปาฏิหาริย์ของเครื่องรางของขลังเป็นเรื่องที่มีความเป็นไปได้สูง เพราะว่ามีพลังในการแผ่เมตตาจิตของพระสงฆ์สัมมาปฏิบัติทั้งหลาย เมื่อพระผู้ทรงเมตตาธรรม ได้อธิษฐานลงในเครื่องรางของขลังต่างๆ นั้น ก็ย่อมจะเป็นสิ่งที่มีพลังอำนาจลึกลับแฝงอยู่ได้เช่นเดียวกัน เพราะเหตุนั้น ความศักดิ์สิทธิ์หรือปาฏิหาริย์ของพระเครื่อง และเครื่องรางของขลังเหล่านั้นจึงสามารถเกิดขึ้นด้วยพลานุภาพดังต่อไปนี้ (พระมหามนตรี วรุต โภ, 2542)

พุทธานุภาพ

ความเชื่อมั่นในพระพุทธรูป ที่ทรงบริสุทธิปราศจากกิเลสทั้งปวงและทรงประกอบด้วยพระคุณ 3 ประการ คือ บริสุทธิคุณ มหากรุณาธิคุณ และปัญญาคุณ

ธรรมานุภาพ

พลังอำนาจของพระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่มีปรากฏอยู่ตามบทสวดต่างๆ เช่น เมตตสูตร รตนสูตร อย่างที่เรียกชื่อว่า สวดพระปริตร ที่อาจจะขจัดปัดเป่าภัยอันตรายทั้งปวงได้

สังฆานุภาพ

อานุภาพแห่งพระอริยสงฆ์ และพระสงฆ์สัมมาปฏิบัติทั้งหลาย จนสามารถจะแผ่พลังจิตให้มาอยู่ในสิ่งที่ต้องการได้

บุญญาภาพ

อานุภาพของบุญกุศลคุณงามความดี และการกระทำผลกรรมดีงามของบุคคลต่างๆ ซึ่งเข้ากับคำกล่าวที่ว่า คนดีมีบุญ พระคุ้มครอง

เทวานุภาพ

อานุภาพแห่งเทพยดา ที่ชาวพุทธต่างก็ล้วนเชื่อมั่น พระพุทธรูปต่างๆ จะมีเทวดารักษาอยู่ด้วย บรรดาพลาณภาพทั้งหมดเหล่านี้ สามารถจะเป็นพลังที่มีอำนาจซึ่งดลบันดาล หรือทำให้เกิดปาฏิหาริย์ต่างๆ ได้

ส่วนความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์นั้น สิ่งไหน คำชา เป็นผู้เคยมีประสบการณ์ตรง ได้ให้ความเห็นถึงสิ่งมหัศจรรย์ที่เกิดจากวัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง ไว้ดังนี้

1. เกิดขึ้นเพราะพลังจิต
2. เกิดขึ้นด้วยพลังธรรมชาติ และ/หรืออำนาจกายสิทธิ์

อิทธิพลของเครื่องรางของขลังทางด้านคตินวิทยาในสังคมไทยนั้นจะเห็นได้ว่า วัตถุมงคลเป็นส่วนที่ทำให้หน้าที่การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาและการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเบี่ยงเบนประเด็น จากการที่ในช่วงแรกยังไม่มีพระพุทธรูปมาแทนองค์พระบรมสาคดาของชาวพุทธ เมื่อได้มีการสร้างเพื่อให้หมู่พุทธศาสนิกชน ได้กราบไหว้บูชาแล้ว นับแต่นั้นมาทำให้วิชาไสยศาสตร์เริ่มเข้ามามีอิทธิพลมากขึ้นต่อพระพุทธศาสนา และเมื่อพระพุทธรูปมาทั้งหลายกลายมาเป็นพระบูชา และพระเครื่อง พระสงฆ์สาวกที่เดิมต้องทำหน้าที่ประกาศศาสนธรรมเพียงประการเดียว ก็ได้มาเป็นผู้ใช้พลังปลุกเสก สร้างพระบูชา เหริยญ ตะกรุด น้ำพระพุทธมนต์ สักยันต์ ลงนะหน้าทอง เป็นต้น

บรรดาผู้คนแทบทุกระดับชั้น จึงมักต้องมีพระเครื่องบูชา พกพาติดตัว และ/หรือต่างก็เสาะหาวิธีการบำบัดความทุกข์ในชีวิต ด้วยวิธีการที่เป็นไสยศาสตร์ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง จึงแสดงให้เห็นว่าอิทธิพลวัตถุมงคล เครื่องรางของขลังในด้านความเชื่อของชาวไทยนั้น ส่งผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนแนวทางคำสอนพระพุทธศาสนาไปมาก เพราะเป็นหลักของพระพุทธศาสนาไม่ได้ให้พุทธศาสนิกชนพากันลุ่มหลงไสยศาสตร์ แต่ว่าจะมุ่งเน้นไปที่การลงมือประพฤติปฏิบัติบูชา ซึ่งสูงกว่าการบูชาด้วยอามิสสิ่งของ

สังคมโบราณของคนไทยเรานั้น ได้มีการสร้างเครื่องรางของขลังขึ้นเพื่อแจกจ่ายให้กับผู้เป็นลูกศิษย์ลูกหา แต่มักมีจุดหมายเพื่อใช้เป็นอำนาจต่อรองด้านศีลธรรม อย่างเช่น เมื่อแจกเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคลแก่ใคร่ ใคร่ ก็จะไม่ให้โดยง่าย แต่จะต้องดูว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีงาม และเมื่อเห็นว่าจะต้องเดินทางไปไหน และมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ท่านจะ

เรียกมาพบและบอกให้ทราบว่ “นี่เธอ เมื่อจะไปอยู่ที่ห่างไกล ฉันจะให้พระองค์นี้ไปคุ้มครองรักษาตัว เมื่อเธอได้พระไปแล้วต้องประพฤติตัวอย่างนี้ แล้วให้ประพฤติตัวในทางดีงามอย่างนั้นอย่างนี้”

เหตุนั้น การได้เครื่องรางของขลังมา จึงไม่ใช่จบแค่เพียงการครอบครอง แต่จะต้องประพฤติปฏิบัติในธรรมะคำสั่งสอนที่ท่านสั่งเสียเอาไว้ ย่อมจะได้รับประโยชน์สุขจากการปฏิบัติธรรมนั้นเอง แต่ถ้าหากว่าไม่ยอมประพฤติตามหลักธรรมแล้ว เครื่องรางของขลังที่มีอยู่ก็ย่อมเป็นเพียงวัตถุธาตุที่ไม่อาจคุ้มครองรักษาตนเองได้ แม้ว่าจะมีพระเครื่องอยู่เต็มตู้เต็มบ้าน แต่กลับไปประพฤติเบียดเบียน และทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนก็ต้องเป็นผู้ที่รับผลแห่งการคิดโทษประทุษร้ายเหล่านี้ ซึ่งได้แก่ ถึงเวทมนต์อันถ่วงถึงความเสื่อม ร่างกายทรุดโทรม อพาธหนัก จิตฟุ้งซ่าน ความขัดข้องจากพระราชา ถูกใส่ร้าย เสื่อมจากญาติ ไฟไหม้เรือน คนผู้นั้นเมื่อตายย่อมเข้าสู่ทุคติ

การรับเอาเครื่องรางของขลังมาแล้วนั้น จะเพิ่มเอาความมั่นใจให้แก่ผู้ที่มีอยู่ โดยที่ควรต้องใช้เป็นสะพานทอด เข้าสู่ทางธรรม และอาศัยข้อกำหนด ดังต่อไปนี้

1. ของขลังสิ่งศักดิ์สิทธิ์และไสยศาสตร์มีไว้เพื่อปิดช่องความหวั่นใจ
2. เป็นของไม่มีราคา จะได้ต่อเมื่อประพฤติดี เป็นที่ไว้วางใจ
3. เป็นข้อกำหนดการเรียกร่องทางศีลธรรม

เมื่อยอมรับนับถือในเครื่องรางของขลังเหล่านั้นแล้ว ก็ให้ปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ โดยมีไสยศาสตร์เป็นแค่สิ่งแอบแฝง สังกมในลักษณะนี้จึงเป็นไปตามลักษณะดังต่อไปนี้ (พระมหามนตรี วุฒ โภ, 2542)

ก. นับถือหลักการทางพระพุทธศาสนา

ต้องเน้นการสอนธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญ ส่วนเครื่องรางของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพไสย์จะเป็นแค่สิ่งแอบแฝงอยู่หรือใช้เป็นเครื่องปิดช่องความหวาดหวั่นใจ เช่นเดียวกับการที่เอาฤทธิ์ไว้ปราบฤทธิ์ นั่นเอง

ข. การให้หรือการปฏิบัติในเครื่องรางของขลังต่างๆ ต้องเน้นการกำกับด้วยข้อปฏิบัติด้านศีลธรรม และ/หรือ ใช้เป็นสื่อการสอนธรรมะ

ค. ของขลังเป็นต้น เป็นของที่ให้เปล่าไม่มีราคา ใช้เป็นสื่อแทนค่าทางนามธรรม

ง. เป็นของให้ยากและหาได้ยาก ไม่ได้มีกลาดเกลื่อน ต้องเป็นสิ่งทรงคุณค่าในด้านจิตใจ เป็นต้นว่า โยงโยไปถึงบุญการิชน

เนื่องด้วยอิทธิพลจากเครื่องรางของขลังทางด้านคติชนวิทยา ในเรื่องความเชื่อ ย่อมเป็นผลกระทบถึงการดำเนินชีวิตของสังคมส่วนรวม ดังจะเห็นชัดจากสิ่งทำให้เกิดขวัญและกำลังใจ เมื่อยามที่ต้องตกอยู่ในภาวะวิกฤต เช่น ทหารหาญที่เข้าสู่สงคราม ย่อมจะต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวอันเป็นที่เคารพนับถือ ซึ่งพอจะบรรเทาความหวาดวิตกได้บ้าง และบางครั้งก็อาจจะนำชัยชนะมาให้ ดัง

กรณีที่มีการสร้างเสื้อย่นต์ของหลวงปู่ทอง และนำมาให้ทหารไทยใช้ใส่ในการต่อสู้กับทหารญวน จนถึงกับมีการเรียกขานว่าเป็นทหารผี และสามารถจะพิชิตเอาชนะชัยเฉลิมพลของพวกญวนมาได้

เสื้อย่นต์ที่ถูกอ้างว่าเป็นของหลวงปู่ทองจากเว็บไซต์ออนไลน์
คลับของคนรักภรรยา, (ออนไลน์) <http://www.thaiamuletclub.com>.
วันที่สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2554.

กล่าวโดยสรุปแล้วสาเหตุที่ทำให้พระเครื่อง เครื่องรางของขลังต่างๆ ได้รับความเชื่อถือ และมีอิทธิพลต่อสังคมมากเนื่องจาก

1. การที่สังคมไทยเคยนับถือภูต ผีและอำนาจเหนือธรรมชาติมาก่อน
2. ความเชื่อในพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ รวมทั้งเวทมนต์ คาถา พลังอิทธิปาฏิหาริย์ที่อาจเกิดขึ้นเพราะความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ ด้วยอำนาจพลังจิตหรือจากพลังธรรมชาติ อันเป็นของกายสิทธิ์ และ/หรือความศักดิ์สิทธิ์จากเกจิอาจารย์ทั้งหลาย
3. เกิดจากภาวะวิกฤติทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย ซึ่งทำให้คนขาดที่พึ่ง จึงพยายามแสวงหาสิ่งต่างๆ มายึดเหนี่ยวจิตใจ โดยเฉพาะคือสร้างความมั่นใจให้ตนเอง จึงได้เสาะแสวงหาเครื่องรางต่างๆ มาคอยคุ้มครองป้องกันภัยเหล่านั้น
4. สังคมของคนทั้งหลายยังไม่ได้รับการพัฒนา และแม้จะมีความเจริญทางเทคโนโลยีบ้างแล้วก็ตามที หากผู้คนไม่มีความสบายใจ เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง ย่อมจะต้องค้นหาเอาสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่ามาเป็นเกราะป้องกัน ในบรรดาสิ่งต่างๆ ต้องสามารถตอบสนองความพึงพอใจของตน ซึ่งกำลังโหยหาที่พึ่งอาศัยของตนด้วย
5. เกิดขึ้นจากแรงของการโฆษณาประชาสัมพันธ์

จากภาวะการณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า กระแสของสังคมที่มีความนิยมต่อเครื่องรางของขลัง เป็นส่วนที่กระตุ้นให้ผู้คนต่างหันมาหาเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้คนได้รู้สึกว่ามีที่พึ่งหรือมีความหวังอยู่บ้าง จากพลังอำนาจของเครื่องรางของขลัง ซึ่งอาจดูเป็นการลางเลือนก็ตามที

เพราะเหตุนี้ ถ้าหากจะมองผู้ที่เชื่อมั่นหรือหลงเชื่อสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นผู้มึนงง ก็อาจดูค่อนข้างรุนแรง เพราะจากสภาพการณ์ของสังคมที่เป็นอยู่นี้ ความเสี่ยงภัยหรือความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้คนเราต้องแสวงหาที่พึ่งพิง และแม้ว่าจะต้องลงทุนเสี่ยงไปบ้าง ก็ยัง

พอจะเห็นความหวังข้างหน้า ดีกว่าจะมองไม่พบประกายใดๆ ท่ามกลางความมืดมิดของสังคมและความมืดมิดทางปัญญา

2. ด้านพิธีกรรม (พระมหามนตรี วุฒิกโก, 2542)

พิธีกรรม จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในหลายๆ ประการของสิ่งที่เรียกว่า ศาสนา โดยมีข้อยุติกันว่า ศาสนา ควรจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ อันเป็นองค์ประกอบดังนี้คือ

1. มีศาสดาผู้ก่อตั้ง
2. มีศาสนธรรมคำสอน
3. มีหลักความเชื่อซึ่งเป็นจุดหมายสำคัญ
4. มีพิธีกรรม
5. มีสถาบันทางศาสนา

สิ่งที่เป็นวิธีการ หรือกลวิธีที่มนุษย์คิดค้นมาตามความเชื่อที่หลากหลายนี้เรียกว่า พิธีกรรม นั่นคือ มนุษย์เชื่อว่า เมื่อประกอบพิธีการเช่นสรวง บูชาสิ่งมีอำนาจ ย่อมสามารถทำให้มนุษย์บรรลุความมุ่งหมายที่เชื่อถือหรือความต้องการ

ความจำเป็นในการใช้พิธีกรรม ก็คือมีส่วนหนึ่งของศาสนา ได้แก่ พิธีกรรมแล้ว จึงถือว่าเป็นการชักนำให้มนุษย์ได้เข้าหาแก่นศาสนา ในเมื่อมีการประกอบพิธีกรรมแล้ว ทำให้มนุษย์รู้สึกดีขึ้น และเป็นเหตุให้เกิดความสงบสุข โน้มโน้มจิตใจตนเองให้ใฝ่ใจในการกระทำดี และเคารพศรัทธาในศาสนามากขึ้น

เมื่อพิธีกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในกิจกรรมต่างๆ แล้ว จึงเท่ากับว่าพิธีกรรมนี้ คือหลักยึดเหนี่ยวใจ เพราะเมื่อมนุษย์กำหนดเอาพิธีกรรมไว้เป็นแนวทางแล้ว ย่อมต้องมุ่งหวังผลว่าการกระทำพิธีกรรมนี้ จะสามารถทำให้มีความสุขสบายเกิดขึ้น หรืออาจทำให้จิตใจมีความมั่นคง คุณสมบัติประการสำคัญของพิธีกรรมจึงต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เน้นเรื่องจิตใจ

พิธีกรรมที่กระทำขึ้นนั้น จะตอบสนองจิตใจหรือสิ่งต่างๆ ที่อ้างว่ามีอำนาจ ถึงแม้จะไม่มีตัวตน ก็เป็นภาวะที่เหนือธรรมชาติและเหนือปกติวิสัย

2. เน้นในเรื่องสัญลักษณ์

พิธีกรรมเป็นตัวแทนหรือเครื่องหมายที่บอกถึงจุดหมายและความเชื่อในการประกอบพิธีการ สัญลักษณ์ของพิธีการ จึงแสดงให้เห็นด้วยอุปกรณ์ กิริยา ท่าทาง และถ้อยคำ

พิธีกรรมกับไสยศาสตร์

ตามธรรมดาแล้ว คนทุกชาติทุกศาสนา ย่อมต้องมีความเชื่อว่า มีสิ่งลึกลับ มีอำนาจเหนือธรรมชาติ และอาจจะให้คุณให้โทษแก่ตนได้ จึงมีความรู้สึกเกรงขามต่อสิ่งเหล่านั้น โดยมักจะมีการ

แสดงความรู้สึกดังกล่าวออกมาทางพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งคาดว่าจะอำนวยความสะดวกให้แก่นตนเอง โดยเฉพาะก็คือความเป็นสิริมงคล ช่วยขจัดปัดเป่าเภทภัย ความอูบาทว์จัญไร ไม่ให้เข้ามาทำร้าย เบียดเบียน และการใช้เวทมนต์คาถา เพื่อให้เกิดผลที่ไม่ดีแก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นอุบายวิธีทางคุณไสยต่างๆ กล่าวได้ว่า พิธีกรรมทั้งในส่วนของศาสนาและไสยศาสตร์นั้น เกิดขึ้นจากความเคารพศรัทธาที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหล่านั้น ทำให้มีความเชื่อและความรู้สึกที่แสดงออกมาเป็นรูปแบบของพิธีกรรมที่สนองตอบความต้องการด้านต่างๆ และการประกอบพิธีนั้นๆ จึงแสดงออกมาในเรื่องของความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ อันเกี่ยวเนื่องกันกับไสยศาสตร์

ส่วนพระพุทธรูป พระเครื่องและเครื่องรางของขลัง มีวัตถุประสงค์ดั้งเดิมอยู่ว่า

1. สร้างเป็นที่ระลึกในการเดินทางไปสักการะปูชนียสถานทางพระพุทธศาสนา
2. สร้างขึ้นเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
3. สร้างขึ้นเป็นอนุสรณ์เพื่อรำลึกถึงบุคคลที่ล่วงลับไป หรือสร้างขึ้นสะเดาะเคราะห์
4. สร้างขึ้นบรรจุพระพุทธรูปไว้ป้องกันภัยในยามศึกสงคราม และเพื่อการอุทิศให้กับ

ผู้วายชนม์ไปในศึกสงคราม

5. สร้างสำหรับเป็นอนุสรณ์ในการสร้างถาวรวัตถุ เช่น โบสถ์ วิหาร กุฏิ ศาลาและ

สาธารณสถานชุมชน

ในเมื่อเกิดความเชื่อและความนิยมชมชอบในวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังแล้วว่า อาจจะใช้เป็นที่พึ่ง ป้องกันภัยและสามารถนำมาซึ่งโชคลาภ ตลอดจนปัจจุบันพบว่าคณะสงฆ์ต่าง พยายามพัฒนาเทคนิควิธีการเพื่อเรียกศรัทธาจากพุทธศาสนิกชน และหาวิธีดึงดูดความสนใจและ สร้างความศรัทธาด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น พระเครื่องทำให้ไพรีพินาศ ทำให้เป็นเศรษฐี ทำให้ แคล้วคลาดจากอุบัติเหตุทั้งรถยนต์ เรือยนต์

ต่อมาเกิดเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สนองตอบกระแสความนิยมและความเชื่อนี้ โดยได้ สร้างเครื่องรางของขลังออกมาสู่ตลาด และวงการผู้นิยมเครื่องรางของขลังอย่างเกินขอบเขต ทำให้ มีการแข่งขันในการสร้างหรือผลิตออกมาเรียกร้องความสนใจ และทำการประชาสัมพันธ์เครื่องราง ของขลังต่างๆ เหล่านั้น โดยจะเน้นการดึงดูดความนิยม สนใจของคนให้มากเท่าที่จะมากได้ มีการ พรรณนาสรรพคุณของมวลสารต่างๆ ที่นำมาบรรจุลงไว้ในเครื่องรางของขลัง ตลอดจนจัดการ ประกอบพิธีพุทธาภิเษกหรือวิธีการปลุกเสก ส่วนจุดประสงค์สำคัญของการสร้าง ก็มักจะทำเพื่อสืบ อายุพระพุทธศาสนาหรือเพื่อการหาทุนบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุต่างๆ และอาจจัดสร้างขึ้นไว้ เป็นที่ระลึกสำหรับโอกาสมงคล ซึ่งต่างก็ล้วนมุ่งหวังทางความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ และพละานุภาพ ของพระรัตนตรัย ด้วยเหตุนี้เอง การสร้างเครื่องรางของขลังให้เป็นที่นิยมได้นั้น ต้องใช้วัตถุมวล สารและประกอบพิธีให้ถูกต้องตามกรรมวิธีของโบราณ จึงจะเกิดความเชื่อมั่น เห็นว่าศักดิ์สิทธิ์หรือ

ขลัง เมื่อต้องกระทำตามขั้นตอนที่ครบถ้วนนี้เอง ทำให้พิธีการและกำหนดระเบียบแบบแผนไว้ชัดเจน ถ้าหากไม่ทำตามโดยครบถ้วนแล้ว พิธีการดังกล่าวก็จะคลายความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ ไม่เป็นไปตามความประสงค์เพื่อว่าการปฏิบัติพิธีการ และระเบียบแบบแผนถูกต้อง จึงต้องมีเจ้าพิธีการหรือพิธีกร ให้มาทำหน้าที่จัดลำดับพิธีการต่างๆ นั้นให้สำเร็จลุล่วงและมีความขลัง ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นเจ้าพิธีกรก็จะมีวิธีการที่พิสดารมาใช้ในพิธี

เมื่อมีบุคคลที่ต้องการเครื่องรางของขลัง ที่มีความขลังและศักดิ์สิทธิ์เช่นนี้ ผู้ที่สร้างจึงได้ตอบสนองความต้องการดังกล่าว โดยการจัดพิธีกรรมมาดำเนินการตามกรรมวิธีที่มีมาแต่โบราณ และในปัจจุบันนี้ พิธีกรดังกล่าวก็กำลังมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะ

ก. เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ หรือมวลสารในการนำมาสร้าง เมื่อต้องการให้เกิดความขลัง ศักดิ์สิทธิ์มากเพียงใด ก็ต้องพยายามแสวงหามวลสารที่สำคัญและหาได้ยาก เพื่อมาเป็นส่วนผสมในการสร้างเครื่องรางของขลังเหล่านั้น

ส่วนมวลสารที่จะนำมาสร้างเป็นเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคลนั้น อาจพอแยกประเภทออกไปได้ดังนี้ คือ

- วาน ถือว่ามีสรรพคุณทางด้านต่างๆ อยู่ในตัวอยู่แล้ว เป็นต้นว่า ความคงกระพันชาตรี มีเมตตามหานิยม โชคลาภ เหตุฉะนั้น เมื่อมีการนำวานต่างๆ มาผสมสร้างเป็นเครื่องรางของขลังขึ้นแล้ว จึงเชื่อว่าจะมีพุทธคุณแรงยิ่งขึ้น และเมื่อมีการประกอบพิธีพุทธาภิเษกจากบรรดาเกจิอาจารย์ต่างๆ ก็ยิ่งเป็นที่นิยมกันมากขึ้น เช่น หลวงปู่ทวดเนื้อวานรุ่นแรก (พ.ศ. 2497) (พระมหามนตรี วุฒิกโก, 2542) ได้รับความนิยมนิยมสูงมาก

- ดิน ความเป็นดินที่เชื่อว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์ เช่น ดินจากสังเวชนียสถาน 4 ตำบล ได้แก่

1. ตำบลที่พระพุทธเจ้าประสูติ
2. ตำบลที่ตรัสรู้
3. ตำบลที่แสดงปฐมเทศนา
4. ตำบลที่เสด็จปรินิพพาน

หรือเป็นดินจากเขตโบราณสถานสำคัญ ดินจากที่มีอาถรรพ์ เช่น ดิน 7 ป่าช้า ดินโป่ง ดินโป่ง ดินจากใจกลางของเมืองและเป็นสถานที่ประชาชนยอมรับว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ และอาถรรพ์ขลังอยู่

- จีน คือ โลหะที่มีส่วนผสมอยู่หลายอย่างจากพวกแร่ดีบุก พลอย ตะกั่ว และสังกะสี เป็นต้น เรียกชื่อไปตามส่วนประกอบว่า เป็นเงินจีน จีนเขียว จีนตะกั่ว จีนปรอท จีนสังกะสี

ตัวอย่างเช่น พระเครื่องกรุวัดราชบูรณะ อยุธยา เป็นต้น

- ผง คำว่าผง คือ วัตถุมงคลที่สร้างด้วยดินผสมกับผงเกสรดอกไม้ นานาพันธุ์ โดยมากจะผสมกับเกสร 108 ชนิด อันเป็นผงเกสรที่มีความนิยมนิยมกันว่ามีความเป็นมงคล ได้แก่ เกสรดอกบัว

ดอกมะลิ เป็นต้น โดยจะนำเกสรดอกไม้เหล่านั้นมาผสมกับดิน และสร้างเป็นวัตถุมงคลขึ้น นอกจากนั้นก็ยังมีจะผสมเนื้อว่าน ที่มีความนิ่ม แล้วสร้างขึ้น โดยเรียกวัตุมงคลประเภทนี้ว่า เป็นเนื้อผง ตัวอย่างเช่น พระผงสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งสร้างโดยพระพุฒาจารย์โต ที่ได้รวมเอาผงวิเศษ 5 อย่างด้วยคั่นคือ

1. ผงอิทธิเจ
2. ผงปลมั่ง
3. ผงมหาธาตุ
4. ผงตรีนิสิงเห
5. ผงพุทธคุณ ที่ล้วนต่างพากันร่ำลือว่าขลังและศักดิ์สิทธิ์ยิ่งนัก

- โลหะ มีอยู่หลายชนิด เช่น สำริด เงิน ทอง เมฆพัด เมฆสิทธิ์ ซึ่งจัดเป็น โลหะผสมหรือนวโลหะ

นอกจากนี้อาจจะประกอบด้วยวัสดุต่างๆ เช่น งาช้าง หิน แก้ว และ/หรือศิลาต่างๆ ด้วย ในการสร้างวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังเหล่านั้น เจ้าพิธีจะเป็นผู้ที่กำหนดว่า จะต้องใช้วัสดุอย่างไร มีพิธีการหาฤกษ์ยามอย่างไร และใช้ส่วนผสมตามที่ตำราได้กำหนดไว้ หรืออาจต้องมีการลงเลขยันต์ คาถาอาคมเพิ่มเข้ามาด้วย

ในการกำหนดรูปแบบของเครื่องรางของขลังก็ควรจะต้องมอบให้กับเจ้าพิธีการ ซึ่งถือว่าเป็นผู้รู้ในกระบวนการกรรมวิธีอย่างโบราณ โดยวิธีกำหนดรูปแบบนอกจากต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามตำราแล้ว ก็จะต้องคำนึงถึงความนิยมของตลาดที่มีอยู่ด้วย เช่น ถ้าสร้างเครื่องรางของขลังที่เป็นเกจิอาจารย์รูปใดรูปหนึ่ง ก็จะต้องดูว่าเวลานั้น ตลาดมีความนิยมอย่างไร ตัวอย่างก็คือ สมัยหนึ่งนิยมหลวงปู่แหวน สมัยต่อมาเป็นหลวงปู่ทวด เป็นต้น

สำหรับการบรรจุพระพุทธรูปที่เรียกกันติดปากว่า พิธีพุทธาภิเษกนั้น เป็นส่วนซึ่งสำคัญต่อความคิดความเชื่อว่า เครื่องรางของขลังที่สร้างมาจะมีความขลัง ศักดิ์สิทธิ์มากขึ้นเพียงใด โดยเฉพาะ พิธีบรรจุพระพุทธรูป ในเบื้องต้นต้องนำมวลสารหรือวัสดุที่จะสร้างขึ้นเป็นเครื่องรางของขลังมาปลุกเสก ลงอักขระ เลขยันต์ จากท่านผู้ทรงวิทยาคมเสียก่อน โดยจะต้องทำการปลุกเสกผงนั้นๆ เสียก่อน ตัวอย่างคือ สมเด็จพระพุฒาจารย์โต ได้ประกอบบริกรรมพิธี ลงคาถาอาคมกำกับเสร็จแล้วก็ได้ผงวิเศษ 5 ประการที่กล่าวมาแล้ว เพราะเหตุนี้ พระผงของสมเด็จพระสังฆราช จึงเชื่อว่ามีพุทธคุณอยู่มาก แม้เครื่องรางของขลังประเภทอื่นก็ต้องทำการผสมดิน ผสมว่าน โดยเชิญเกจิอาจารย์มาบริกรรมปลุกเสกไปด้วย

ในส่วนพิธีการสุดท้ายนั้นคือ การประกอบพิธีพุทธาภิเษก โดยจะต้องมีการจัดเตรียมสถานที่ ปะรำพิธี ประดับประดาธงชัย เสวตฉัตร เครื่องบวงสรวงสังเวยต่างๆ และมักจะใช้พระ

อุโบสถเป็นที่ประกอบพิธีด้วยเช่นกัน เมื่อพระสงฆ์ทางวิชา เป็นเกจิอาจารย์ที่นับถือ ได้มาร่วมกันแผ่เมตตาอธิษฐานจิตที่เรียกว่า นั่งปรกปลุกเสก ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นวันเดียว หรือหลายวันก็ได้ สุดแต่จะมีการนิมนต์ให้พระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงมาทำการนั่งปรก อันจะมีผลต่อการประชาสัมพันธ์ และมีผลต่อการบูชาเครื่องรางของขลังดังกล่าวด้วย

การประกอบพิธีพุทธาภิเษกเริ่มต้นจากการประกอบพิธีบวงสรวง สังเวชเทวดา และบูชาฤกษ์ตามพิธีกรรมของพราหมณ์ สำหรับการประกอบพิธีพุทธาภิเษกที่มีพระมหากษัตริย์เสด็จมาเป็นประธานในการทำพิธี ผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีพราหมณ์ คือพระมหาราชครู ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะพราหมณ์ในสำนักพระราชวัง จะเป็นคนทำพิธีบวงสรวง สังเวชเทวดา เสร็จจากนั้นแล้วจะเป็นพิธีของพระสงฆ์

ดังนั้น การรวบรวมมวลสารหรือวัสดุที่จะสร้างเครื่องรางของขลัง และนำมาพุทธาภิเษกต้องมีผู้ที่เรียกว่า เจ้าพิธี โดยมากก็คือพระสงฆ์ ซึ่งมีความรู้ในด้านพิธีกรรมแล้วต้องมีบารมีธรรมเป็นตัวอุดหนุนด้วย เพราะจะต้องจัดหาค่าใช้จ่ายในการประกอบพิธีอีกด้วย ซึ่งมีตั้งแต่การจัดหามวลสารค่าใช้จ่ายในการผลิต และค่าจัดเตรียมพิธีการ ในวันประกอบพิธีพุทธาภิเษก ซึ่งถ้าหากไม่มีบารมีธรรมเพียงพอ อาจจะไม่สามารถนิมนต์เกจิอาจารย์ที่ได้รับความนิยมาจกประชาชนได้ (พระมหามนตรี วรุต โภ, 2542)

ดังกล่าวแล้วนี้ คืออิทธิพลของเครื่องรางของขลังต่อการประกอบพิธีกรรม หรือพิธีพุทธาภิเษกและอิทธิพลภายหลังการประกอบพิธีพุทธาภิเษกแล้ว ก็คือเมื่อมีผู้รับเครื่องรางของขลังต่างๆ นั้นไปแล้ว ควรจะต้องเก็บรักษาในที่ซึ่งเหมาะสม เช่น การเก็บไว้ในรางที่หล่อด้วยน้ำมันจันทน์ เพื่อทำให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ ด้วยคาถา หรืออุปเท่ห์วิธี ที่กำกับเครื่องรางของขลัง

อิทธิพลเครื่องรางของขลังต่อด้านพิธีกรรม จึงเกิดขึ้นเพราะกระแสสังคมที่มีความต้องการต่อพระเครื่อง พระบูชา เครื่องรางของขลัง เพื่อการป้องกันภัย หรือบันดาลโชคลาภแก่ครอบครัวของตน การสร้างเครื่องรางของขลังจึงต้องอาศัยเจ้าพิธีการมากำหนดรูปแบบเครื่องรางของขลัง และประกอบพิธีกรรมในการทำพิธีพุทธาภิเษก และต้องนิมนต์เกจิอาจารย์มานั่งปลุกเสกตามฤกษ์ยามที่กำหนด จึงจะเป็นเครื่องรางของขลังซึ่งเชื่อว่า มีพุทธคุณขลังและเป็นที่ต้องการของผู้ที่นิยมนำไปเคารพบูชา โดยอาจจะมีเคล็ดวิธีเบ็ดเตล็ดต่างๆ ของเครื่องรางของขลังที่ต่างแสวงหา และบูชามาเป็นที่พึ่งให้ความมั่นคงด้านจิตใจ โดยที่ไม่ยอมทำความเข้าใจตามหลักธรรมที่ควรจะศึกษาปฏิบัติให้บังเกิดสุข จนกระทั่งอาจจะทำให้มองเครื่องรางของขลังต่างๆ เหล่านั้นว่าเป็นแก่นแท้ของศาสนา ผิดไปจากวัตถุประสงค์ที่มีมาแต่เดิม

3. ด้านจิตใจ (พระมหามนตรี วุฒโก, 2542)

กล่าวกันว่า กระบวนสำคัญที่ผลักดันให้มนุษย์รู้ทำ พูด คิดต่างๆ นั้นล้วนแล้วแต่ออกมาจากจิตใจแทบทั้งสิ้น และแม้แต่นักปราชญ์ทั้งหลาย ก็ได้บ่งชี้ถึงความต้องการในขั้นมูลฐานของคนเอาไว้ว่ามี 4 ประการ ดังนี้

ก. ความต้องการทางร่างกายหรือด้านชีววิทยา

ข. ความต้องการทางสังคม

ค. ความต้องการทางปัญญา

ง. ความต้องการทางจิตวิญญาณ

นอกจากนี้ก็ยังแบ่งแยกความต้องการทางจิตวิญญาณนี้ออกไปอีก 5 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ความต้องการปรัชญาชีวิต

2. ความต้องการความดี

3. ความต้องการความสุขขั้นสูง

4. ความต้องการทางความพร้อมสมบูรณ์

5. ความต้องการที่พึงประเสริฐ

เพราะว่ามนุษย์มีความต้องการที่พึงประเสริฐนี้เอง จึงทำให้มนุษย์นอกจากจะต้องอาศัยการพึ่งพาผู้อื่น ทรัพย์สิน ความรู้ กำลังความคิดและพลังอำนาจจากคนอื่น สิ่งอื่นเป็นอันมากแล้ว ก็ยังต้องมองหาที่พึ่งอะไรบางอย่าง ที่อาจจะเป็นที่พึ่งซึ่งพิเศษและสามารถทำงานได้มากกว่ากฎเกณฑ์ธรรมชาติ และที่มักจะพบเจอกันโดยปกติก็ได้แก่ ที่พึ่งซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายนั่นเอง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงล่วงรู้ถึงจิตใจของหมู่เวไนยสัตว์ทั้งหลายได้ดี พระองค์จึงได้ประทานพระโอวาทถึงสภาพจิตใจของหมู่สัตว์เอาไว้ว่า

“มนุษย์ทั้งหลายถูกภัยคุกคามแล้ว ย่อมพากันยึดเอาภูเขาป่า อารามและแม้กระทั่งรุกขเจดีย์ว่าเป็นที่พึ่ง แต่สิ่งต่างๆ นั้นก็ไม่ใช่สรณะอันเกษมสูงสุด เพราะเมื่อได้ยึดเอาสิ่งเหล่านั้นมาเป็นที่พึ่งแล้ว ย่อมไม่อาจพ้นจากทุกข์ไปได้ แต่เมื่อบุคคลเข้าถึงคุณพระรัตนทั้งสาม คือ พระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะที่พึ่งแล้ว สามารถเข้าใจในอริยสัจ ได้แก่ รู้จักทุกข์ สาเหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์และมรรคมีองค์ 8 ที่เป็นหนทางพ้นจากทุกข์ด้วยปัญญาอันชอบ สิ่งนั้นนั่นแลเป็นสรณะอันเกษมสูงสุด ย่อมจะพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้”

ใจความแห่งพระพุทธพจน์ดังกล่าว สามารถทำให้เราทราบว่ามีมนุษย์อยู่ด้วยกัน 2 พวก ดังนี้

ก. เมื่อมีเหตุร้ายหรือภัยอันตรายเกิดขึ้นย่อมหวังที่จะพึ่งพิงสิ่งภายนอก ไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของ เครื่องรางของขลัง เพื่อเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัว พวกหนึ่ง

ข. เมื่อมีเหตุเภทภัยเกิดขึ้น ย่อมจะสืบเสาะหาถึงสาเหตุทั้งหลายว่าเป็นมาอย่างไร แล้วหาหนทางแก้ไข ไปตามสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พวกหนึ่ง

โดยทั่วไปแล้ว สังคมของคน โดยมากอาจจะเป็นพวกประเภทแรกเสียมากต่อมาก อาจจะเป็นด้วยขาดความเข้าใจเหตุผล หรือว่ามีความต้องการให้ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้รับการแก้ไขไปในเวลาอันรวดเร็วเช่น เมื่อยามที่มีศึกสงครามขึ้นในบ้านเมือง ก็มักจะถูกอาวุธร้ายแรงหรือกลั้วลูกระเบิด ก็พากันหาเครื่องรางของขลังมาไว้กับตัวเพื่อให้มีความสบายใจขึ้น และทั้งที่อาจเห็นว่าไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสม แต่เป็นเพราะว่ามีความเชื่อมั่นในเครื่องรางของขลังทั้งหลาย จึงได้ทำเช่นนั้น การที่คนยังมีศรัทธาที่ไม่มั่นคง จึงทำให้ต้องพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาศัยปาฏิหาริย์จากเครื่องรางของขลังต่างๆ ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา แม้ว่าเมืองไทยจะเป็นเมืองพระพุทธศาสนาแล้วก็ตามที แต่เราก็ยังพบเห็นว่าพุทธศาสนิกชนทั้งหลายยึดเอาเครื่องรางของขลังเป็นที่พึ่งที่ระลึกกันมาก โดยอาจแยกความยึดถือของคนได้เป็นประเภทดังนี้ (พระมหามนตรี วุฒิกุล, 2542)

1. ประเภทถ้อยมั่น เพราะว่าได้รับประสบการณ์มาโดยตรง

ตัวอย่างเช่น ในกรณีของคนงานจากโรงงานผลิตตุ๊กตา ที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งได้รับอุบัติเหตุจากไฟไหม้โรงงาน และได้โดคไฟหนึ่ตายลงมาพร้อมกับตั้งจิตระลึกถึงหลวงพ่อกุณแล้ว โดคลงมาโดยห้อยเหรียญรูปเหมือนของหลวงพ่อกุณอยู่ด้วยก็ไม่ได้รับอันตรายถึงตาย ด้วยความประจักษ์ชัดจากสิ่งที่เกิดกับตนเอง ต่อมาภายหลังเลื่อมใสและเดินทางไปกราบถึงที่วัดของท่าน

ในทรรศนะของนักวิชาการที่ศึกษางานพระศาสนา ได้ให้ความเห็นถึงเรื่องเหล่านี้ไว้ว่า “การที่เครื่องรางของขลังมีอิทธิพลด้านจิตใจต่อคนไทยมากนั้น เป็นเพราะว่าส่วนมากแล้ว คนในสังคมเราเป็นชาวพุทธ และเป็นผู้ที่มีความยึดมั่นว่าเครื่องรางของขลังเป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวด้านจิตใจ แม้ว่าทุกวันนี้โลกเราจะเจริญรุดหน้าไปเพียงใดก็ตามที แต่ว่าผู้คนที่ยังเสาะแสวงหาสิ่งที่หวังอำนาจจะสามารถให้ความคุ้มครอง ปกป้องทรัพย์สินของคนและคนในครอบครัวได้ นอกจากจะสามารถเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจแล้ว ก็มีอิทธิพลที่อาจจะชักนำให้คนกลับหันมาสนใจพระพุทธศาสนาได้ แม้ว่าจะแค่กราบไหว้บูชาเพราะความต้องการสิริมงคลให้เกิดขึ้น และมีความเจริญอกงามแก่ตนเองก็ตาม”

จากเหตุผลที่คนเข้ามาสนใจในเครื่องรางของขลังนี้เอง ทำให้ได้มีโอกาสจะบำเพ็ญคุณงามความดีประการอื่นๆ เช่น ให้ทาน รักษาศีลและเจริญภาวนา และด้วยการสนใจในเรื่องเครื่องรางของขลังต่างๆนี้ จึงเป็นเหตุให้ได้สั่งสมคุณงามความดีอย่างอื่นตามมาอีก และก่อให้เกิดนิสัยที่จะสั่งสมอบรมคนมากยิ่งขึ้น เช่น เมื่อมีเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคลอยู่แล้ว จะต้องรักษาศีลข้อใดข้อหนึ่งไม่ให้ขาด และ/หรือ “เมื่อใครที่มีพระแขวนคอก็จะมีสติ โปราณจะถือมาก จะต้องไม่เข้าไปใน

ที่ซึ่งไม่สมควร เช่น อย่างการเข้าไปเที่ยวผู้หญิงก็ไม่ได้ หากเอาพระแขวนไว้เดี๋ยวก็จะหาย เลยไม่เข้าไป ไม่ต้องไปกระทำชั่ว หรือกระทำความเสื่อมเสียให้เกิดจากการเข้าไปกระทำความชั่ว”

2. ประเภทถือเพราะว่ามีความอยากลอง

ในบุคคลที่ยังไม่มีความมั่นใจไม่เต็มร้อย หรืออาจจะยัง 50 : 50 นั้น อาจเป็นด้วยการมีความหวั่นไหวไม่มั่นคง ทำให้ต้องหาที่พึ่งทางใจด้วยไม่แน่ใจว่าเครื่องรางของขลังจะขลังจริง แต่ก็เอาปลอดภัยไว้ก่อน คนประเภทนี้เอง ที่เข้าลักษณะพร้อมจะหันไปในทางไหนก็ได้ เพราะว่ามีลักษณะนิสัยร่วมกันอย่างหนึ่งว่า ขอลอดภัยไว้ดีกว่า ตามที่ Konrad Kingshill เรียกไว้ว่า Play Safe นั้น หมายความว่า คนไทยมักชอบกระทำการหลายอย่างๆ ในเรื่องเดียวกันเพื่อจะประกันได้ว่า การนั้น จะได้ผลสมความมุ่งหมาย

3. ประเภทถือเอาเรื่องไสยศาสตร์และมนต์ดำโดยเฉพาะ

ในบรรดาพวกนักเลงโต นักเลงหัวไม้ นั้น จะต้องเผชิญกับภยันตรายนานับประการ จึงมักต้องพึ่งพาเครื่องรางของขลังทั้งหลาย เพื่อให้คลายความหวาดหวั่น ไม่มั่นใจ พวกเขาก็จะพากันเสาะหาแต่สิ่งทีคิดว่าจะสามารถช่วยเขาให้รอดพ้นไปได้ แม้จะไม่ใช่ประเภทเครื่องรางของขลังที่นับถือ เป็นต้นว่า ด้านคาถาอาคม การสักยันต์ ที่เคยมีมาช้านานแล้ว

ในบรรดาความยึดถือของคนทั้ง 3 ประเภทเหล่านี้ อาจจะทำให้มีความรู้สึกได้ว่า ผู้คนชอบที่จะเชื่อถืออย่างมกมาย ในเรื่องเครื่องรางของขลัง ที่เป็นไปได้มากในปัจจุบันก็เพราะกระแสของสังคมที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

1. การโฆษณาประชาสัมพันธ์

คือ การทำประชาสัมพันธ์ว่า เครื่องรางของขลังรุ่นนี้นั้น เป็นรุ่นที่ดีเด่น มีเจตนาสร้างดี มีพิธีกรรมดี เช่น พระปิดตา รุ่นปลดหนี้ พระคุณทรัพย์ เป็นต้น

2. สภาพสังคมที่บีบรัด

เป็นเพราะว่า มีความคับแค้นในสภาพสังคมที่บีบคั้นในทุกๆ ด้าน เช่น ปัจจัย 4 , ความยุติธรรม , การทุจริตคอร์รัปชัน , ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ และเพราะว่าไม่สามารถจะพึ่งรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจใดๆ ได้ จึงต้องแสวงหาเครื่องรางของขลังมาเป็นเพื่อนกายให้เกิดความอบอุ่นใจ และอาจจะคุ้มครองป้องกันภัยได้ด้วย

ในทุกวันนี้ จะพบว่าสังคมที่ผู้คนสับสนอยู่ ไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใครได้ แต่อาจจะพอมีพระสงฆ์ที่สามารถจะเป็นที่พึ่งของคนเหล่านั้นได้บ้าง ด้วยเหตุนี้ อิทธิพลของเครื่องรางของขลังจึงยังต้องดำเนิน ไปควบคู่กับวิถีชีวิตของสังคมไทย トラบเท่าที่สังขรณ์ชีวิตของคนยังมีความเปลี่ยนแปลง เมื่อใดที่จิตใจคนยึดมั่น ไม่สั่นคลอนในคุณพระรัตนตรัยแล้ว ความสำคัญของวัตถุมงคลเหล่านั้นจะลดน้อยถอยลงไปมากที่สุด (พระมหาพนตริ วสุโลก, 2542)

4. พุทธพาณิชย์ (พระมหามนตรี วุฒโท, 2542)

อิทธิพลในด้านพุทธพาณิชย์

พุทธพาณิชย์ เป็นคำที่นักวิชาการใช้วิจารณ์กระบวนการที่อาศัยความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชาชน มาเป็นเครื่องมือในการหารายได้ มีหลายรูปแบบ เช่น การทำพระพิมพ์ พระเครื่อง พระบูชาและเครื่องรางของขลัง วัตถุมงคลในรูปแบบต่างๆ ออกจำหน่าย การปั้นราคาวัตถุมงคล และการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อหารายได้ยังเป็นลำเป็นสัน เช่น การทำบุญสะเดาะเคราะห์ ต่อดวงชะตา การทำพิธีตัดกรรม พิธีกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ไม่ใช่แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา

ซึ่งในสังคมไทยปัจจุบันจะเห็นได้ว่า มีการพูดถึงการจัดสร้างพระพุทธรูป พระเครื่องรางเครื่องรางของขลังและการประชาสัมพันธ์ จำหน่ายให้บูชาเครื่องรางของขลังต่างๆ สิ่งเหล่านี้พุทธศาสนิกชนอาจคิดว่า เป็นการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนา และนำเอารูปเคารพของพระศาสดามาเป็นวัตถุนินทา และที่ดูจะค่อนข้างเสียหายมากก็เป็นกระบวนการค้าขายเครื่องรางของขลังที่โหมประโคม ล่อหลอกมั่วเมาให้ประชาชนพากันหลงเชื่อและตกเป็นเครื่องมือให้เขาได้ทำมาค้าคั่งคองกันทุกขณะ

วิวัฒนาการจากพุทธพาณิชย์

เมื่อความต้องการที่ฟุ้งฟิงของคน เริ่มต้นจากสิ่งที่เขามองไม่เห็นมาสู่ธรรมชาติและ พัฒนาการจนกระทั่งในยุคของศาสนาเกิดขึ้น พุทธคระ ธรรมคระ สังฆคระ เป็นที่พึ่งสูงสุดในพระพุทธศาสนา และต่อมาก็เริ่มจะสร้างสิ่งแทนใจ ในตอนแรกเพื่อจุดหมายให้คนได้ใกล้ชิดพระรัตนตรัย ต่อๆ มาเมื่อมีวิวัฒนาการทางศาสนา มีรูปแบบการปฏิบัติในนิกายต่างๆ เกิดขึ้นมาก ทำให้มีแรงกระตุ้น ในการสร้างสิ่งยึดเหนี่ยว หรือเป็นเครื่องรางของขลังประเภทต่างๆ แต่จุดหมายที่ทำมาดั้งเดิม ก็ยังเป็นการยึดเอาพระรัตนตรัยทั้ง 3 เพื่อให้เป็นที่พักพิงใจ ใจ ไม่ได้มุ่งหวังเงินทองใดๆ

ต่อมา ในสมัยช่วงสงครามโลกเกิดขึ้นนั้น ผู้คนมีความหวาดกลัวต่อภัยสงคราม ไม่ว่าจะ เป็นพลเรือนหรือทหาร ต่างก็ได้พากันเสาะแสวงหาเครื่องรางของขลังไว้เป็นเครื่องป้องกันตัว แม้ในส่วนราชการก็ยังคอยปลอมขวัญประชาชน เช่น การสร้างพระพุทธรูปชินราช รุ่นอินโดจีน ออกแจกจ่ายตั้งแต่พุทธศักราช 2485 โดยมุ่งหมายให้เป็นเครื่องคุ้มกันภัย ส่วนท่านคณาจารย์ต่างๆ ก็ได้จัดสร้างตะกรุด แหวน ผ้ายันต์ พระเครื่องขึ้นมาแจกให้ประชาชนทั่วไป

ในช่วงสมัยต่อมา เวลาที่มีการจัดสร้างพระเครื่อง ตะกรุด แหวน ผ้ายันต์ เหล่านี้ขึ้นหลังสงครามสงบราบคาบไปแล้ว ก็ได้มีกระบวนการพุทธพาณิชย์เกิดขึ้นมาโดย

ก. สร้างขึ้นเลียนแบบกัน

ตัวอย่างเช่น วัดประสาทบุญญาวาส สร้างพระเครื่องขึ้นมาแจก ปรากฏว่าเป็นที่ต้องการของคนทั้งหลาย จึงได้จัดสร้างเลียนแบบของเก่า และก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้มารับนั้น ร่วมบริจาคตามกำลังศรัทธา ถือว่าเป็นยุคแรกสุดของพุทธพาณิชย์

ข. เข้าสู่ยุคพุทธพาณิชย์

ในระยะนี้ ได้มีการสังเกตถึงความต้องการของสังคม คือ

1. มีการเน้นในเรื่องการแข่งขันกันสร้างถาวรวัตถุต่างๆ

2. การประกอบพิธีบำเพ็ญบุญของพระคณาจารย์ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของคน

โดยทั่วไป จัดสร้างวัตถุมงคล เครื่องรางของขลังต่างๆ ขึ้นมาแจกให้เป็นที่ระลึกแก่ศิษยานุศิษย์ และเริ่มจะให้มีการบูชาด้วยวิธีการทำบุญ

- 1 บาท ได้เหรียญทองแดง

- 5 บาท ได้เหรียญเงิน

- 10 บาท ได้เหรียญทอง หรือจะได้รุ่นกรรมการ เป็นต้น แต่ในช่วงเวลานี้ยังเป็นการบำรุงกิจการของวัด โดยความบริสุทธิ์ใจ

ค. สมัยพุทธพาณิชย์

1. มีการสร้าง การประชาสัมพันธ์อย่างครึกโครม โดยจะมีเป้าหมายเพื่อให้ได้จุดปัจจัยมาเป็นทุนรอนการสร้างศาสนสถานบ้าง สาธารณสถานทั่วไปบ้าง โดยจะมีการกำหนดราคาค่างวดไว้ชัดเจน

2. จะมีคณะบุคคล หรือกลุ่มคนที่มองเห็นประโยชน์เข้ามาร่วมสร้าง โดยตอนแรกอาจจะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และต่อมาก็จะมีนายทุนเข้ามาดำเนินการ หรือออกเงินเป็นค่าใช้จ่ายทุกอย่าง แล้วก็จะมีการแบ่งปันหรือไม่ก็ใช้กรรมวิธีฉ้อฉลปนปลอม สำหรับวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด

จึงเห็นได้ชัดว่า กระบวนการพุทธพาณิชย์ เริ่มจะมีพัฒนาการขึ้นมาเมื่อสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และผู้คนที่หันมานิยมสะสม แสวงหาเครื่องรางของขลัง พระเครื่อง วัตถุมงคลต่างๆ ก็ทำให้มีขบวนการจัดสร้างออกมา เพราะมองเห็นว่าการให้คนทำบุญตามกำลังศรัทธาก่อน และเมื่อมีความต้องการสูง ของที่คนอยากได้หมด หรือเหลือน้อยก็ให้เกิดช่องทางของการซื้อขายพุทธพาณิชย์ขึ้น อันเป็นระบบของการนำวัตถุมงคลที่สร้างขึ้น ในพระพุทธรูปศาสนา และ/หรือด้วยความต้องการของผู้คน แล้วได้มีการกำหนดราคาซื้อขาย แลกเปลี่ยนกันในลักษณะเหมือนกับเป็นสินค้าตัวหนึ่งไปในที่สุด

ปัจจุบันนี้ ในกระแสสังคมที่กำลังเติบโตด้วยธุรกิจการซื้อขายวัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง อย่างจริงจัง โดยมีสาเหตุที่สำคัญคือ การมุ่งหวังผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในวัด และการมุ่งหวัง ผลประโยชน์ของพวกนักเลงพระ / นักค้าวัตถุมงคลที่ทำมาหากินด้วยการสร้าง จัดจำหน่ายพระ เครื่อง เครื่องรางของขลัง และด้วยสภาพเศรษฐกิจที่ไม่อาจหาอาชีพอื่นทำ หรือไม่มีวิธีการหาเงิน ด้วยวิธีอื่น จึงมีการทำพุทธพาณิชย์เพื่อหารายได้มาสนองความต้องการภายในครอบครัว ในเวลา เดียวกันวัดต่างๆ ก็ได้แข่งขันกันหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายภายในวัด และปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และ/หรือด้วยจุดประสงค์อื่นๆ จึงทำให้ต้องสร้างพระและเครื่องรางของขลังมาจำหน่าย โดยมีการ ทำโปรมโหมโฆษณา และประกาศให้จับจอง มีการสมนาคุณพิเศษ วิธีการที่วัดบางแห่งใช้เพื่อให้มี ผลด้านการจำหน่าย เป็นต้นว่า

1. พยายามนิมนต์พระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงมาร่วมพิธีปลุกเสกพระ เครื่องรางของขลัง
2. โฆษณาจูงใจพุทธศาสนิกชนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น มีการปลุกเสก 3 ไตรมาส เป็นต้น
3. โฆษณาชวนเชื่อถึงอิทธิฤทธิ์พิเศษ เช่น ขณะหล่อพระมีฟ้าผ่า บล็อกแตก หลังคาโบสถ์ ทะลุ เป็นต้น

4. สร้างสถานการณณ์ สร้างข่าวขึ้นมาให้น่าเชื่อถือ เช่น ทดลองแล้ว ยิ่งฟันไม่เข้า รถยนต์ชน แหกไม่เป็นอะไร ฯลฯ

5. เปิดให้สั่งจองล่วงหน้าและเมื่อสั่งจองสามารถจะจองได้ในราคาพิเศษ

บรรดาพุทธศาสนิกชนเมื่อได้ทราบข่าว หรือรู้ถึงสรรพคุณที่มีการ โหมประ โคมกันแล้ว ก็ ยิ่งศรัทธา และเมื่อลองมีใจศรัทธาแล้วหรือได้รับการชวนเชื่อเช่นนี้ คนไทยก็มักจะมีการแตกตื่นไป ตามกระแสที่เกิดขึ้นมา ทำให้ลงทุนไปจับจอง หรือจัดซื้อแม้ว่าราคาจะสูงก็สู้ เพราะเกิดความคลั่ง ใคล้ต่อวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังที่โหมประ โคมข่าวนั้น

ระบบของการทำพุทธพาณิชย์ เป็นกระบวนการซึ่งจะมุ่งไปที่ผลประโยชน์มากกว่าการที่จะ มุ่งส่งเสริมให้คน ได้เข้าใจในหลักธรรมคำสอน หรือความดีงามที่เกิดจากสร้างเครื่องรางของขลัง ทำให้ระบบการบุญกุศล อันถือได้ว่าเป็นแบบอย่างความสัมพันธ์ของพระสงฆ์และชาวบ้าน ที่มี ลักษณะเกื้อกูลอุดหนุนกันและกัน และจะนำไปสู่ความสุขเกษมได้นั้น เปลี่ยนมาสู่ความสัมพันธ์ใน ระบบผลประโยชน์ และทำให้ชาวบ้านสูญเสียโอกาสที่ควรจะได้รับสิ่งดีๆ จากวัด ไม่คิดที่จะศึกษา ปฏิบัติและพึ่งพาตนเอง และมุ่งเรื่องเครื่องรางของขลังที่จะบูชาไปด้วยความเชื่อว่า สามารถช่วยให้ สมปรารถนาเท่านั้น

ดังนั้น ถึงแม้ว่า การสร้างพระเครื่องและเครื่องรางของขลังจะทำให้วัดมีโอกาสได้เงิน จำนวนมาก แต่ในระยะยาวย่อมเกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะถือว่าเท่ากับการมอมเมา ไม่ก่อให้เกิด ความเข้าใจที่ดีต่อพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความเชื่อที่ไม่ถูกต้องและทำให้เกิดแก่กราบไหว้วาง

แทนการที่จะพึ่งพาตนเอง อาจก่อให้เกิดการถ่วงความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยมีกลุ่มคนที่ยังมีมาอยู่กับการทำพุทธพาณิชย์ แทนการใช้สติปัญญาไปในการพัฒนาชีวิต เพราะเหตุนี้ อธิปไตยเครื่องรางของขลังในด้านพุทธพาณิชย์ จึงค่อนข้างจะเป็นผลลบมากกว่าผลดี

ธุรกิจบัณฑิต โพลล์ได้มีการสำรวจความคิดเห็นของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมและความเชื่อทางศาสนา โดยทำการสอบถามวัยรุ่นจำนวน 998 คน ที่มีอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ในทุกๆ กลุ่มอาชีพ ซึ่งมีผลการสำรวจที่เกี่ยวข้องในเรื่องเครื่องรางของขลังคือ มีการถามถึงความศรัทธาและความเชื่อในเครื่องรางของขลัง พบว่าวัยรุ่นร้อยละ 58 มีความเชื่อ โดยเครื่องรางที่นับถือมากที่สุดคือ พระพุทธรูปและเกจิอาจารย์ต่างๆ ส่วนความเชื่อที่ว่าเครื่องรางของขลังจะช่วยด้านใด พบว่าร้อยละ 61 มีความเชื่อที่ว่าเครื่องรางของขลังสามารถช่วยผู้ที่นับถือได้ในความปลอดภัย ร้อยละ 15 มีความเชื่อว่าจะให้โชคลาภและอีกร้อยละ 15 มีความเชื่อว่าจะช่วยในด้านเมตตามหานิยม (ธุรกิจบัณฑิต โพลล์, 2550)

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจนอกตน

จากการที่มนุษย์เรานั้นมีความเชื่อว่า เครื่องรางของขลัง มีอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ สามารถช่วยให้รอดพ้นจากอันตรายทั้งหลายนั้นเป็นเพราะมนุษย์เชื่อว่า เกิดจากอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ พลังอำนาจที่ไม่สามารถมองเห็น หรือแม้แต่ความเชื่อจากคนโบราณ จากบรรพบุรุษสิ่งต่างๆ ภายนอกที่กระทำจนกลายเป็นความเชื่อของคนขึ้นมา ดังที่สอดคล้องกับ Julian Rotter (อ้างในศิริพร สถิตย์ถาวร. 2540) นักจิตวิทยา ชาวอเมริกัน ได้ให้แนวคิดความเชื่ออำนาจภายนอกตนในเชิงการรับรู้ต่อผลตอบแทนของการกระทำของบุคคล คือ บุคคลที่เชื่ออำนาจภายนอกตนเป็นบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ว่าคุณเองไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมรอบตัว และไม่สามารถควบคุมสภาพการณ์ต่างๆ ได้ เพราะเชื่อว่าสิ่งต่างๆ นั้นเกิดจากอิทธิพลของปัจจัยภายนอกที่เขาไม่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องได้เลย เช่น โชคลาภ เคราะห์กรรม ความบังเอิญ อำนาจเหนือธรรมชาติหรืออำนาจของคนอื่น ซึ่ง Rotter เป็นบุคคลแรกที่สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายใน และภายนอกตน ตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ซึ่งอธิบายว่า ผลกรรมอันหนึ่งที่ได้มาจากพฤติกรรมของบุคคล ย่อมก่อให้เกิดความคาดหวังที่จะได้รับผลกรรมเช่นเดียวกัน จากพฤติกรรมอันใหม่ ความคาดหวังเช่นนี้ก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรมหรือเหตุการณ์เฉพาะอันใด อันหนึ่งก่อนแล้วขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ จนกลายเป็นทัศนคติหรือบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคล นอกจากนั้นผลตอบแทนที่ได้รับแต่ละครั้งยังอาจทำให้ความคาดหวังครั้งต่อไปสูงขึ้นหรือต่ำลงได้อีกด้วย อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญ

ของจิตลักษณะ ประการหนึ่งของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จที่ว่า “คนมีความสามารถในการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุหนึ่งกับผลหนึ่ง และสามารถควบคุมผลของสาเหตุเหล่านั้น” โดยเรียกว่า ความเชื่ออำนาจ (Locus of control) ได้อธิบายว่า

ความเชื่ออำนาจของบุคคลแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน (Belief in Internal Locus of Control of Reinforcement) โดยบุคคลเหล่านี้เชื่อว่า ผลดีหรือผลเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น มีสาเหตุที่สำคัญมาจาก การกระทำของตนเอง

2. ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน (Belief in External Locus of Control of Reinforcement) โดยบุคคลเหล่านี้จะเชื่อว่าผลดีหรือผลเสียที่เกิดขึ้นกับตนนั้น มีสาเหตุที่สำคัญมาจาก โชคเคราะห์ ความบังเอิญ อำนาจของผู้อื่น หรือสาเหตุอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตนและดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532) ยังได้สรุปไว้ว่า บุคคลที่เชื่อว่าผลที่เกิดขึ้นเนื่องมาจาก โชคลางเคราะห์กรรม และบุคคลอื่นๆ ซึ่งตนไม่สามารถควบคุมได้ เป็นคนที่มีลักษณะเชื่ออำนาจภายนอกตน

ดังนั้น ความเชื่ออำนาจภายนอกตน มีความหมายได้ว่า เป็นความนึกคิดของบุคคลที่มีต่อประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านดีหรือด้านร้ายนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลของอำนาจภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ เช่น บุคคลอื่นๆ โชคชะตา เคราะห์กรรมหรือการดลบันดาลของอำนาจเหนือธรรมชาติ ผู้ที่มีความเชื่อต่ออำนาจภายนอกตนจะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเฉื่อยชา ไม่มีความกระตือรือร้น และมักไม่ค่อยได้รับความสำเร็จในชีวิต

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์

ซึ่งการเกิดความเชื่อในเครื่องรางของขลังก็เพื่อเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง โดยมีสาเหตุที่สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการตามแนวคิดของ Maslow ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา กลุ่มมนุษยนิยมได้อธิบายเรื่อง ความต้องการของมนุษย์ว่าเป็นลำดับทั้งหมด 5 ชั้น โดยเขียนเป็นรูปพีระมิดแห่งความต้องการไว้ แสดงความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ (Basic Needs) เป็นทฤษฎีการจูงใจ ซึ่งเป็นคนแรกที่ได้เขียนขึ้น เรียกว่า "Maslow's General theory of human motivation" Maslow กำหนดหลักการว่าบุคคลพยายามสนองความต้องการของตนเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จในชีวิต (เสถียร เหลืองอร่าม, 2525)

Needs หมายถึงความต้องการอันจำเป็น ซึ่งชีวิตจะขาดเสียมิได้ ผลจากการศึกษาทราบว่าทุกกริยาท่าทาง หรืออาการที่มนุษย์แสดงออกมาเป็นรูปของพฤติกรรมนี้ก็เพราะแรงผลักดันจากความจำเป็นกำลังสำคัญให้แสดงออกมา ความต้องการอาจเกิดขึ้น ได้จากการเรียนรู้ที่ได้มา

ภายหลัง และจากสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องเรียนรู้เป็นความต้องการทางชีววิทยา (Biological Needs) ทั้งที่เป็นสิ่งที่แสดงออกมาให้เห็นได้และเป็นสิ่งที่ซ่อนตัวอยู่

ทฤษฎีแห่งการจูงใจของ Maslow กล่าวถึง ความต้องการ (Need) ของมนุษย์ โดยมี สมมุติฐาน กล่าวถึงความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ดังนี้ (เสถียร เหลืองอร่าม, 2525)

1. ความต้องการจำเป็นทางร่างกาย (Physiological Needs) สามารถแยกออกเป็นประเภทหนึ่งต่างหาก เป็นเอกเทศ จากการจูงใจประเภทอื่นๆ ได้เพราะเป็นความต้องการพื้นฐานที่ทุกคนต้องการเหมือนกัน

2. ความต้องการจำเป็นทางกายเป็นความต้องการหลักของทุกคน

3. ความต้องการ อื่นๆ จะอันตรธานไป ครอบงำโดยความต้องการมนุษย์ทางกายยังไม่ได้รับการตอบสนองตามความพอใจ เพราะยังถูกรอบงำด้วยความจำเป็นทางสรีระอยู่

4. ความต้องการอย่างอื่นที่สูงขึ้นไปจะเริ่มปรากฏเมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการสนองตอบเพียงพอแล้ว ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเข้ามาแทนที่

5. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองเพียงพอแล้ว จะไม่เป็นอุปสรรคต่อความต้องการระดับสูงกว่า ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไป และอินทรีย์นั้นจะถูกรอบงำด้วยความต้องการอื่นที่ยังไม่เพียงพอ ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมมนุษย์

6. บุคคลส่วนใหญ่ในสังคมมนุษย์ ต้องการ โลกที่มีแต่ความปลอดภัยมีระเบียบแบบแผน และสามารถพยากรณ์ล่วงหน้าได้

7. คนที่ทำลายความต้องการทางด้านความรัก และการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หมายถึงคนที่ไม่ต้องการความรักและไม่ชอบการเข้าสังคมเป็นการกระทำของบุคคลที่ปรับตัวเองไม่ได้ และเป็นโรคประสาท

8. ทุกๆ คนในสังคมย่อมต้องการและปรารถนาที่จะมีความเป็นอยู่อย่างมั่นคง ได้รับการเคารพ นับถือ ยกย่อง สรรเสริญ ประเมินค่าตน และมีความต้องการความแข็งแรง ความสำเร็จ ฉลาดปราดเปรื่อง ต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียง มีฐานะ มีเกียรติภูมิ มีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับของสังคม

9. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และความต้องการนี้มีอยู่ตลอดเวลาเป็นกระบวนการที่ไม่มีที่สิ้นสุด เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมาแทนที่

10. ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นตามลำดับความสำคัญ (A Hierarchy of Needs) จากต่ำไปหาสูง กล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนองทันที

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมนุษย์ แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับ ความคิดสำคัญของทฤษฎีนี้ก็คือ ความต้องการส่วนใหญ่ในระดับที่ต่ำกว่าต้องได้รับการตอบสนองก่อนที่ความต้องการในระดับที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ความต้องการมากกว่าหนึ่งระดับไม่อาจเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ความต้องการของมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการงูใจ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความต้องการไม่สิ้นสุด ตั้งแต่เกิดจนตายมนุษย์ทุกคนมีความต้องการตลอดเวลา และจะต้องการมากขึ้นเรื่อยไป ความต้องการของมนุษย์จัดเป็นขั้นตอนตามความสำคัญ จากต่ำไปสูง ซึ่งเรียกว่า ความต้องการมูลฐาน 5 ชั้น Maslow จัดลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ไว้ อย่างมีระเบียบเรียกว่า Hierarchy of Human Needs เรียงลำดับขั้นจากต่ำไปสูง ถ้าความต้องการในขั้นแรกๆ ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ก็ยังไม่มีความต้องการในขั้นสูงถัดไป ดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐานทางสรีระ (Basic physiological Needs) คือความต้องการบำบัด ความหิวกระหาย ต้องการพักผ่อน ต้องการเรื่องกามารมณ์ ต้องการบำบัดความเจ็บปวดและความไม่สมดุลทางร่างกายต่างๆ
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) คือ ต้องการความมั่นคง ต้องการการป้องกัน อันตราย ต้องการระเบียบ ต้องการทำนายอนาคต
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs) คือ ต้องการเพื่อน ต้องการผู้ร่วมงาน ต้องการครอบครัว ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ต้องการใกล้ชิดกับเพศตรงข้าม
4. ความต้องการเคารพในตนเอง (Esteem Needs) คือ ต้องการความนับถือ ต้องการความมั่นคงซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเห็นของคนโดยทั่วไป ต้องการความพอใจ ชมเชย นิยม ต้องการความมั่นใจในตนเอง ต้องการคุณค่าในตนเอง ต้องการยอมรับตนเอง
5. ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs) คือต้องการไปให้ถึงความสามารถสูงสุดของตนเอง ต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตน ต้องการทำสิ่งที่เหมาะสมที่สุด ต้องการความงอกงามและขยายความต้องการให้ถึงที่สุด ค้นพบความจริง สร้างสรรค์ความงาม ส่งเสริมความยุติธรรม สร้างระเบียบ

เมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว เริ่มต้องการจะพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นที่ก้าวหน้าขึ้น สูงขึ้น แรงงูใจที่มุ่งจะพัฒนาตนเองให้สูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง ทำให้คนเราแตกต่างจากสัตว์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ ทำให้บุคคลพัฒนาจากความเป็นเด็กทารกไปสู่ขั้นที่เป็นผู้ใหญ่อย่าง

แท้จริง Maslow กล่าวว่า แรงจูงใจที่มุ่งสนองความต้องการที่บกพร่องเบื้องต้นนั้น เป็นแรงจูงใจทางด้านลบ ทำให้บุคคลต้องต่อสู้ดิ้นรน เต็มไปด้วยความเครียด เพราะแม้แต่กลุ่มกังวลอยู่กับการสนองความต้องการที่เกี่ยวกับความหิว กระจาย และความปลอดภัย ดัดข้องกันอยู่ในระดับนี้ ไม่สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ระดับสูงได้ แต่แรงจูงใจระดับสูงเป็นแรงจูงใจทางบวกที่สามารถไปถึงได้โดยไม่ต้องมีการลดแรงขับเหมือนแรงจูงใจเบื้องต้น แต่ไปถึงได้ด้วยการตระหนักและเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในชีวิต (Realization of Life's Goals) เป็นแรงจูงใจของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี สามารถเป็นอิสระจากความต้องการเบื้องต้นที่เกี่ยวกับความต้องการทางสรีระ ความปลอดภัย ความรัก เกียรติยศและศักดิ์ศรี พยายามก้าวไปสู่ขั้นสูงอีกระดับหนึ่งคือ ศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจใหม่ๆ ตระหนักศักยภาพส่วนตน ต้องการพัฒนาศักยภาพที่ตนมีอยู่ให้เต็มที่ มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง ขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะอุทิศตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

ต่อมานักจิตวิทยาหลายท่าน ได้รวมความต้องการแสวงหาความรู้ และความต้องการทางสุนทรียภาพ ไว้ในความต้องการประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์แบบ (Self - actualization) เพราะเชื่อว่า ผู้ที่พัฒนาถึงระดับสูงขั้นนี้ มักมีความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ (Know & Understand) กับความต้องการด้านสุนทรียภาพ (Aesthetic Needs) สองประการนี้รวมอยู่ด้วย

ในเวลาต่อมา Maslow ได้เพิ่มลำดับขั้นความต้องการสูงสุดบนยอดปิรามิดอีกหนึ่งขั้นว่า เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์คือ การบรรลุถึงขั้นที่คล้ายโลกุตระในพุทธศาสนา หรือ Transcendence เป็นขั้นที่เหนือสามัญชน หมายถึง ขั้นที่ละกิเลส สละแล้ว ไม่สนใจในรูป รส กลิ่น เสียง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

ความหมายของ “วัยรุ่น”

วัยรุ่น หรือ “Adolescence” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Adolescere” หมายถึง การเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น ช่วงวัยรุ่นจึงหมายถึง ช่วงเวลาแห่งการเติบโต จากวัยเด็กที่ยังขาดวุฒิภาวะไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจำเป็นต้องมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน ในการเข้าสู่วัยรุ่นของเด็กชายและเด็กหญิงนั้นถือเอาการเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ ทั้งสองเพศจะเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศไม่พร้อมกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหลายประการ เช่น อาหาร สภาพความเป็นอยู่ ประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่นๆ (พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539)

วัยรุ่นถือเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต คืออยู่ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่ต้องเรียนรู้ถึงความป็นตัวของตัวเอง และเป็นวัยที่มักเกิดปัญหาในชีวิตมากที่สุด Dusek (1987, อ้างในพรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539) ได้กล่าวถึงวัยรุ่นว่า วัยรุ่น หมายถึง วัยที่เชื่อมระหว่างการเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นระยะที่ต้องปรับพฤติกรรมจากเด็กให้เป็นแบบผู้ใหญ่ที่สังคมยอมรับ การเป็นวัยรุ่นจึงมิได้มีเพียงการเติบโตทางร่างกายเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงการเติบโตทางสังคมซึ่งอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย

Erikson (1968, อ้างในพรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539) ให้ความเห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มนุษย์พยายามค้นหาความต้องการที่แท้จริง เรียนรู้บทบาทหน้าที่ และพัฒนาความสามารถเฉพาะตน เพื่อที่จะวางแผนชีวิตต่อไปในอนาคต ซึ่งถ้าในระยะนี้วัยรุ่นประสบความสำเร็จในการค้นหาเอกลักษณ์ของตัวเอง ก็จะส่งผลให้วัยรุ่นเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักความสามารถของตน รวมทั้งมีการวางแผนชีวิตที่เหมาะสม ในทางตรงกันข้าม หากเกิดความล้มเหลวในการค้นหาเอกลักษณ์เฉพาะตน วัยรุ่นก็จะสับสนในบทบาทหน้าที่ และมีผลกระทบต่อ การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต นอกจากนี้เป็นวัยที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตัวเองแล้ว วัยรุ่นยังปรารถนาที่จะเป็นเหมือนผู้ใดผู้หนึ่งในสังคม นั่นคือวัยรุ่นจะเลือกเอาลักษณะบางอย่างของผู้อื่นมาใช้เป็นลักษณะของตนเอง โดยค้นแบบมักจะได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง และครูอาจารย์ แต่การเลียนแบบพฤติกรรมนั้นมิได้จำกัดเฉพาะพฤติกรรมที่ดี วัยรุ่นอาจรับเอาลักษณะก้าวร้าว หรือรุนแรงมาได้หากวัยรุ่นผู้นั้นประสบกับเหตุการณ์ที่โหดร้าย หรือรุนแรงในชีวิต หรืออาจจดจำพฤติกรรมที่ไม่ดีมาจากบุคคลที่ใกล้ชิด ภาพยนตร์ ละคร หรือเกมส์ต่อสู้ต่างๆ ก็ได้

การให้คำนิยาม หรือคำจำกัดความของคำว่าวัยรุ่นนั้น ถือเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เนื่องจากยังไม่ได้มีการกำหนดความหมายที่เป็นสากลขึ้น อีกทั้งการใช้ และความหมายของคำว่า วัยรุ่น เยาวชน ผู้เยาว์ หรือหนุ่มสาวนั้น แตกต่างกันไปตามบริบทของการใช้งาน และตามสภาพสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ต่างกันในแต่ละท้องถิ่น โดยส่วนมากการให้ความหมายของคำว่าวัยรุ่นมักใช้การกำหนดช่วงอายุเป็นเกณฑ์ เนื่องจากการกำหนดช่วงอายุจะทำให้เกิดความชัดเจน และสะดวกกว่าการกำหนดลักษณะนิยามความหมาย

Steinberg (1996, อ้างในพรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539) กล่าวถึงความหมายของวัยรุ่นอย่างกว้างๆ ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงทศวรรษที่สองของชีวิต และได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่านักสังคมศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นโดยตรงมักจะจำแนกวัยรุ่นออกเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้นมีช่วงอายุตั้งแต่ 11 ถึง 14 ปี วัยรุ่นตอนกลางมีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 18 ปี และวัยรุ่นตอนปลาย หรือเยาวชนมีช่วงอายุตั้งแต่ 19 ถึง 21 ปี ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัยเริ่มเข้าเรียนในชั้นมัธยมต้น มัธยมปลาย และมหาวิทยาลัย

เนื่องจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัยรุ่นมักพบปัญหาในการให้คำจำกัดความของวัยรุ่น รวมถึงการกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการเป็นวัยรุ่น Steinberg (1996, อ้างในพรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539) จึงได้เสนอแนะตัวอย่างในการกำหนดขอบเขตของการเป็นวัยรุ่นดังปรากฏในตาราง 1 ขอบเขตของการเป็นวัยรุ่น Steinberg (1996, อ้างในพรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539)

	เมื่อเริ่มเป็นวัยรุ่น	เมื่อสิ้นสุดวัยรุ่น
ด้านร่างกาย	มือวัยวะสปีพันธุสมบูรณ์ แต่การทำงานของอวัยวะเพศยังไม่สมบูรณ์	สามารถสปีพันธุโดยการร่วมเพศ
ด้านอารมณ์	เริ่มแยกตัวออกจากผู้ปกครอง	แยกตัวเป็นอิสระจากผู้ปกครอง
ด้านความรู้ความเข้าใจ	มีความสามารถในการใช้เหตุผลมากขึ้น	มีความสามารถในการใช้เหตุผลได้เป็นอย่างดี
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	เปลี่ยนจากความสนใจในพ่อแม่มาเป็นสนใจเพื่อนฝูง	พัฒนาความสัมพันธ์และความสนิทสนมกับเพื่อนฝูง
ด้านสังคม	เริ่มเรียนรู้การทำงานแบบผู้ใหญ่ เรียนรู้เรื่องครอบครัว และหน้าที่พลเมือง	มีภาวะของความเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว สามารถหาเอกลักษณ์ของตัวเองได้
ด้านการศึกษา	เริ่มเข้าเรียนในชั้นมัธยมต้น	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ด้านนิติบัญญัติ	มีภาวะเป็นผู้เยาว์	บรรลุนิติภาวะ

กองทุนเพื่อกิจกรรมประชากรแห่งสหประชาชาติ หรือ UNFPA (United Nations Fund for Population Activities) ได้ให้คำจำกัดความของวัยรุ่นไว้ว่า วัยรุ่น (Adolescence) คือ บุคคลในช่วงอายุตั้งแต่ 10 ถึง 19 ปี โดยแบ่งเป็น วัยรุ่นตอนต้นอายุ 10 ถึง 14 ปี และวัยรุ่นตอนปลายอายุ 15 ถึง 19 ปี และเยาวชน (Youth) มีช่วงอายุตั้งแต่ 15 ถึง 24 ปี

ในประเทศอินเดีย นโยบายเยาวชนแห่งชาติปี 2003 โดยกระทรวงเยาวชนและกีฬาของอินเดีย ได้กำหนดช่วงอายุของเยาวชน (Youth) ไว้ตั้งแต่ 13 ถึง 35 ปี แต่เนื่องจากประชากรในกลุ่มอายุนี้อย่างยังมีลักษณะที่แตกต่างกัน จึงต้องแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ ช่วงอายุ 13 ถึง 19 ปี ซึ่งถือเป็นกลุ่มวัยรุ่น (Adolescent age) และช่วงอายุ 20 ถึง 35 ปี (Ministry of Youth Affairs & Sports of India, 2003) ส่วนในประเทศนิวซีแลนด์ ได้มีการกล่าวถึงการกำหนดช่วงอายุของวัยรุ่นไว้ว่า วัยรุ่นคือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 10 ถึง 24 ปี ตามนโยบายด้านการสาธารณสุขของประเทศ ในประเทศไทย มีนักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่น ทั้งในด้านจิตวิทยา ชีววิทยา และสังคมวิทยา ซึ่งหลายท่านได้ให้นิยามของคำว่าวัยรุ่นไว้อย่างน่าสนใจ โดยจะขอยกมาอ้างถึงในรายงานฉบับนี้ดังต่อไปนี้

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ และคณะ (2541) ระบุในรายงานการทบทวนองค์ความรู้ด้านเด็กเยาวชน และครอบครัวว่า เด็กและเยาวชนมีอายุตั้งแต่ 0 ถึง 24 ปี แต่เยาวชนวัยรุ่นจะมีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 24 ปี และดวงใจ กสานติกุล (2536) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่น หมายถึง ช่วงชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จากวัยเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ โดยเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและสังคม ซึ่งขบวนการนี้จะสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นกลายเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบดูแลตนเองได้ การสิ้นสุดของขบวนการนี้ ไม่ปรากฏชัดเจนเหมือนช่วงเริ่มเป็นวัยรุ่น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายอย่างเห็นได้ชัด สัญลักษณ์ของความเป็นผู้ใหญ่ที่ยอมรับกันมากที่สุดเห็นจะได้แก่ การมีอาชีพทำมาหาเลี้ยงตนเองได้โดยไม่ต้องอาศัยพึ่งพิงบิดา มารดา และมีสัมพันธภาพที่ดีมีความหมายแก่บุคคลอื่น นอกเหนือจากสมาชิกครอบครัว กล่าวโดยทั่วไป วัยรุ่นเริ่มจากการมีวุฒิภาวะทางเพศที่สมบูรณ์ สามารถจะเป็นพ่อแม่คนได้ แต่ในการกำหนดอายุที่ชัดเจนแน่นอนนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก จึงเห็นควรให้แบ่งเป็นช่วงอายุดังนี้ คือ ก่อนวัยรุ่น อายุ 10 ถึง 12 ปี วัยแรกรุ่น อายุ 13 ถึง 16 ปี และ วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17 ถึง 21 ปี

ลักษณะของวัยรุ่น

1. เป็นวัยแห่งการเสริมสร้าง (period of reconstruction) ในวัยนี้ความเจริญเติบโตทางร่างกายจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และจะค่อยช้าลงในตอนปลาย
2. เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง (period of transformation) ในวัยนี้เป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับชีวิตของวัยรุ่นมากมาย ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและความรู้สึกนึกคิด

3. เป็นวัยที่มีความคิดอยากเป็นอิสระ (period of independence) โดยเริ่มคิดพึ่งพาตนเอง อยากเรียนรู้ความผิดพลาดด้วยตัวเองมากกว่าที่จะเรียนรู้จากคำสั่งสอน ชอบโต้เถียงถ้าได้รับการขัดขวางอย่างรุนแรง มักมีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และหาทางออกในทางผิดๆ เช่น หนีออกจากบ้าน

4. เป็นวันที่ต้องเผชิญปัญหา (period of problems) โดยวัยนี้เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ซึ่งเรียกว่า วัยวิกฤต ปัญหาต่างๆ ในการปรับตัวมักเกิดขึ้นเสมอ มีการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว วุฒิ แสดงออกทางด้านอารมณ์อย่างรุนแรงและรวดเร็ว อาจเรียกอีกอย่างว่า เป็นวัยพายุรุนแรง และความเครียด (storm and stress)

พัฒนาการของวัยรุ่น

พัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่นสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ได้แก่

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย ร่างกายของวัยรุ่นจะมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นต่อระบบอวัยวะภายใน เช่น ในระบบการย่อยอาหาร ระบบการไหลเวียนของโลหิต และระบบการผลิตฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อ และลักษณะโครงสร้างภายนอกร่างกาย เช่น การเปลี่ยนแปลงของเสียง การขยายตัวของกล้ามเนื้อและกระดูก การมีขนขึ้นตามร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะสืบพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อให้ร่างกายของวัยรุ่นเจริญเติบโตได้เต็มที่ ผู้ใหญ่ควรเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในการก้าวเข้าสู่วัยรุ่น โดยการให้ความรู้ และคำแนะนำเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และการปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง เช่น การรักษาความสะอาดร่างกาย การบริหารร่างกายเพื่อให้มีสัดส่วนของกล้ามเนื้อและกระดูกที่เหมาะสม การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การใช้เวลาว่างให้เหมาะสม และการพักผ่อนให้พอเพียง

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ อารมณ์ของวัยรุ่นจะมีลักษณะอ่อนไหวง่าย มีอารมณ์รุนแรง อารมณ์ไม่คงที่ ไม่สม่ำเสมอ และเกิดความเครียดได้ง่าย ทั้งนี้ เนื่องจากวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้เกิดความกังวลและขาดความมั่นใจในบุคลิกภาพของตนเอง การเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน และการทำงานของต่อมไร้ท่อจะทำให้วัยรุ่นมีพลังงานมาก และอาจไม่ได้ใช้พลังงานที่มีให้เกิดประโยชน์จนทำให้ผู้ใหญ่ไม่พอใจ เช่น ใช้เวลาส่วนตัวอยู่กับเพื่อน หรือเที่ยวเตร่เตรตามศูนย์การค้า นอกจากนี้ เมื่อต่อมเพศถูกพัฒนาเต็มที่ วัยรุ่นจะเริ่มสนใจในเพศตรงข้าม และมีพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากเพศตรงข้ามซึ่งบางครั้งก็อาจจะขัดใจผู้ใหญ่ และทำให้ถูกผู้ใหญ่ต่อว่าจนทำให้เกิดความเครียดได้

3. พัฒนาการทางด้านสังคม วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติ และพฤติกรรมทางสังคมในทุกด้าน วัยรุ่นจะต้องการอิสระเสรีภาพในการคิด การปฏิบัติตัว การคบเพื่อน และต้องการความเป็นส่วนตัว จึงทำให้บางครั้งอาจเกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันกับผู้ใหญ่ และส่งผลให้วัยรุ่นหัน

ไปใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว วัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับการคบเพื่อน และต้องการ เลือกรุ่นเพื่อนที่มีค่านิยม และมีความสนใจในสิ่งเดียวกันเพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับ มีความรู้สึกมั่นใจ และปลอดภัย ทั้งนี้การคบเพื่อนจะช่วยให้วัยรุ่นรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เรียนรู้การรักษามิตรภาพ มีความเข้าใจตัวเอง และรู้จักรับฟังความเห็นของผู้อื่น การปรับตัวให้เข้ากับสังคมนับว่าเป็นพัฒนาการที่ยากที่สุดของวัยรุ่น

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา ช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาระดับ สติปัญญาเป็นอย่างมาก นักจิตวิทยาด้านพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์หลายท่านมีความเห็น ตรงกันว่า สติปัญญาของมนุษย์จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ระหว่างอายุ 18 ถึง 20 ปี โดยในวัยนี้มนุษย์จะ สามารถให้นิยามของวัตถุสิ่งของต่างๆ ได้อย่างชัดเจน สามารถแบ่งแยกคุณลักษณะของสิ่งของ ต่างๆ ได้ดี มีพัฒนาการทางความคิดรวบยอด และมีความคิดในระดับที่เป็นนามธรรม พัฒนาการ ทางสติปัญญาของวัยรุ่นปรากฏในหลายรูปแบบ เช่น รู้จักลองตั้งสมมุติฐานหลายๆ แบบเพื่อหา ข้อสรุปที่ดีที่สุด สามารถแก้ปัญหาหลายๆ แบบ โดยมีกระบวนการคิดที่มีระบบและมีเหตุผล มีความจำดี สามารถจดจำสิ่งที่ตนสนใจ ได้อย่างแม่นยำแต่มักไม่นำไปใช้ในเรื่องการเรียน มีความคิดกว้างไกล มีจินตนาการคิดฝันถึงสิ่งต่างๆ อยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง และมีความเชื่อมั่นในความเชื่อหรือ ความเห็นของคนอย่างรุนแรง

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่น

พัฒนาการของวัยรุ่นในแต่ละท้องถิ่นอาจมีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน เช่นการเปลี่ยนแปลง ทางด้านร่างกายและจิตใจ แต่ในขณะที่เดียวกันสภาพแวดล้อมก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมีความ แตกต่างกัน ดังนั้น ในการศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่น นอกจากจะศึกษาโดยตรงที่ตัววัยรุ่นเองแล้ว การศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญต่อพัฒนาการ และลักษณะนิสัยของวัยรุ่นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ควร ศึกษาประกอบไปพร้อมกัน

ด้วยเหตุผลนี้ Steinberg (1996) จึงเสนอให้ศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญ 4 ประการ ที่มี อิทธิพลต่อวัยรุ่นอันได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน และกิจกรรมของวัยรุ่น เพื่อให้การศึกษา เกี่ยวกับวัยรุ่นมีความถูกต้องตามจริง และไม่เกิดความคลาดเคลื่อน

1. วัยรุ่นกับครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของมนุษย์มากที่สุดนับตั้งแต่ เด็กจนโต ครอบครัวจะเป็นเสมือนบ้านหลอมให้คนมีพื้นฐานที่ดีหรือไม่ดีต่างกัน ไป จากการศึกษา ปัญหาสังคมจะพบว่า ปัญหาของวัยรุ่นส่วนใหญ่ล้วนมีสาเหตุเบื้องต้นมาจากปัญหาภายใน ครอบครัวทั้งสิ้น ดังนั้นในการแก้ปัญหาวัยรุ่น หนทางหนึ่งที่สามารถเป็นไปได้คือการเริ่มแก้ปัญหา ของครอบครัวก่อน และเมื่อครอบครัวมีปัญหาน้อยลง ปัญหาของวัยรุ่นก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย

ในปัจจุบัน ครอบครัวในสังคมไทยมีแนวโน้มที่จะมีขนาดลดลงจากครอบครัวขยาย กลายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว หรือเป็นครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่เนื่องมาจากปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้น โดยผลกระทบของการหย่าร้างจะปรากฏในพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่น เช่น วัยรุ่นที่เติบโตขึ้นภายในครอบครัวที่ความสัมพันธ์ไม่ดีมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวใหม่ของตน เนื่องจากขาดต้นแบบของครอบครัวที่อบอุ่น ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น พ่อแม่ขาดการดูแลเอาใจใส่ และขาดความรับผิดชอบจะสร้างปัญหาให้แก่ลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับลูกที่อยู่ในวัยรุ่น ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยลดปัญหาสังคมที่มีพื้นฐานมาจากปัญหาครอบครัว พ่อแม่จึงควรวางตัวเป็นเพื่อนที่ดีของลูก หลีกเลี่ยงการโต้เถียงกันต่อหน้าลูก อบรมสั่งสอนลูกโดยมีความเมตตาเป็นพื้นฐาน เมื่อลูกย่างเข้าสู่วัยรุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกจะเริ่มห่างเหินขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากวัยรุ่นต้องการเป็นอิสระ พ่อแม่ควรวางตัวเป็นเพื่อนที่ดีกับลูกในเรื่องต่างๆ เช่น การวางตัวในสังคม การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การคบเพื่อน และการรู้จักคุณค่าของเงิน หรืออบรมสั่งสอนโดยยึดหลักของเหตุผล และใช้การแนะนำแทนการออกคำสั่ง

2. วัยรุ่นกับโรงเรียน

นอกเหนือจากสถาบันครอบครัวแล้ว โรงเรียนเป็นอีกหนึ่งสถาบันที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการหรือการเจริญเติบโตของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นใช้เวลากว่าหนึ่งในสามของวันอยู่ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา สังคมในโรงเรียนถือเป็นสังคมภายนอกบ้านที่เป็นประสบการณ์ครั้งแรกของเด็ก เป็นสถานที่ที่เด็กมีโอกาสได้พบเพื่อนรุ่นเดียวกัน ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทั้งที่เป็นวิชาความรู้ และเป็นประสบการณ์ชีวิต เด็กจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นหมู่คณะ ความรับผิดชอบงานต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความมีน้ำใจ เรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ให้และผู้รับ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น และยังได้เรียนรู้ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ โดยสิ่งต่างๆ ที่เด็กเรียนรู้ในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่การมีวุฒิภาวะทางสังคมเมื่อเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ชีวิตในสังคมเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

ภายในโรงเรียน บุคคลที่มีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก คือ ครู หน้าที่ของครูโดยทั่วไปคือ การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ พร้อมทั้งสั่งสอนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ครูเป็นบุคคลที่จะสร้างให้เด็กมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ จากการศึกษา พบว่า เด็กวัยรุ่นคืออนาคตของชาติที่ต้องการเวลาในการเอาใจใส่ดูแลจากครูเป็นพิเศษมากกว่าในวัยอื่นๆ เด็กจะมีความเชื่อถือและไว้วางใจต่อครูมาก แต่ในบางครั้ง ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน เช่น เด็กหนีเรียน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ อาจมีสาเหตุมาจากตัวเด็ก หรือตัว เช่น ครูสอนไม่ดี ครูไม่มีความยุติธรรม ครูไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญกับเด็ก และครูเจ้าอารมณ์ เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมเป็นปัญหาได้ ดังนั้นครูที่สอนเด็กวัยรุ่นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยา

วัยรุ่นจึงจะสามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ นอกเหนือจากความสามารถในการสอน คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของครูคือการมีอารมณ์ขัน เพราะอารมณ์ขันจะช่วยบรรเทาความเครียด และสร้างบรรยากาศการเรียนให้สนุกสนาน ทำให้เด็กอยากเรียนมากขึ้น ดังมีคำกล่าวที่ว่า “ครูที่ดีที่สุด คือ ครูที่หัวเราะสนุกสนานไปกับเด็ก ส่วนครูที่เลวที่สุด คือ ครูที่หัวเราะเยาะเด็ก”

เมื่อพิจารณาถึงขนาดของโรงเรียนและชั้นเรียนว่ามีอิทธิพลต่อคุณภาพการเรียนการสอน หรือพัฒนาการของเด็กหรือไม่ Steinberg (1996) ตอบว่า โรงเรียนและห้องเรียนขนาดเล็กน่าจะดีกว่าขนาดใหญ่ในแง่ที่ว่า เด็กจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในชั้นเรียน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้ในอัตราส่วนที่มากกว่า อีกทั้งยังสามารถทำงาน ใกล้ชิดกับเพื่อนๆ ได้อย่างทั่วถึง จากการศึกษพบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจะมีโอกาสทำหน้าที่ผู้นำ หรือได้รับมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ อันจะนำมาซึ่งความขยันหมั่นเพียร และความมั่นใจในตนเอง มากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นในชั้นเรียนขนาดใหญ่สามารถเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาต่างๆ ได้เท่ากับวัยรุ่นที่เรียนในชั้นเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนที่ดีจะสามารถสร้างเสริมพัฒนาการของวัยรุ่นได้โดย มีการจัดแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในด้านกีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการช่วยเหลือสังคม ส่งเสริมการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสม และปลอดภัย มีบุคลากรที่เข้าใจธรรมชาติและความต้องการของนักเรียนวัยรุ่น และที่สำคัญที่สุดคือ มีครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกศิษย์

3. วัยรุ่นกับเพื่อน

วัยรุ่นกับกลุ่มเพื่อนถือเป็นสิ่งที่คู่กัน การคบเพื่อนมีความสำคัญมากสำหรับวัยรุ่น กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นมักจะเลือกเพื่อนที่มีรสนิยมตรงกัน มีทัศนคติคล้ายคลึงกัน และมีขนาดของร่างกายเท่าๆ กัน โดยเด็กชายจะรวมกลุ่มกับเด็กชายด้วยกันก่อน ในทำนองเดียวกัน เด็กหญิงก็จะรวมกลุ่ม และมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน จากนั้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเด็กจะเริ่มมีความรู้สึกอยากคบเพื่อนต่างเพศบ้าง ลักษณะการคบเพื่อนของวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อวัยรุ่นเติบโตขึ้น ซึ่ง Grimder ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาการเป็นกลุ่มของวัยรุ่นไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการของกลุ่มวัยรุ่นชาย-หญิง เป็นแบบอิสระต่อกัน

ขั้นที่ 2 มีการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้าง โดยมีการแยกเพศของกลุ่มชายและกลุ่มหญิง

แม้ว่าจะรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

ขั้นที่ 3 การปฏิสัมพันธ์ของวัยรุ่นชายหญิงมีลักษณะเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่มและแต่ละกลุ่มยังคงมีความสัมพันธ์ต่อกัน หมายถึง มีลักษณะของการจับคู่แต่ยังอยู่ภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 เริ่มแบ่งแยกจากคู่ที่อยู่ในกลุ่มมาเป็นคู่เดี่ยว

การเข้ากลุ่มของวัยรุ่นนั้นเกิดจากวัยรุ่นมีความกังวลใจในการเปลี่ยนแปลงของรูปร่าง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจ จึงต้องการการยอมรับจากสังคมและกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยอาจทำกิจกรรมร่วมกัน แต่งกายแบบเดียวกัน พูดจาโดยใช้ภาษาระดับเดียวกัน การเข้ากลุ่มจะช่วยให้วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสังคมกว้างขวางขึ้น และยังช่วยให้เข้าใจชีวิตมากขึ้นเมื่อได้เห็นปัญหาของผู้อื่น

ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็มีความเกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนของวัยรุ่น ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น วัยรุ่นจำเป็นต้องรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อหาเรื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ อาศัยความเข้าใจและความอบอุ่นจากเพื่อนมาเป็นสิ่งทดแทนความรักจากครอบครัว โดยวัยรุ่นจะยอมทำตามเพื่อนทุกอย่างซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวล หากกลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมเกเร สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นก็อาจทำให้หลงทำในสิ่งที่ผิด และสูญเสียอนาคตได้

4. วัยรุ่นกับกิจกรรม

ตามธรรมชาติของวัยรุ่นนั้น วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรทดลองสิ่งใหม่ๆ ที่น่าสนใจ ทั้งในเรื่องหลักการและแนวคิดต่างๆ เรื่องที่ทำทาบ รวมถึงเรื่องเร้นลับ นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความพยายามที่จะปรับปรุงตนเอง แก้ไขข้อบกพร่องของตน และมีความมุ่งมั่นในงานที่รับผิดชอบ วัยรุ่นจึงมักใช้เวลาว่างในการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ทางเลือกของวัยรุ่นในการใช้เวลาว่างอาจเป็นไปในทางที่เกิดประโยชน์ หรือเกิดโทษต่อตัววัยรุ่นเอง หรือต่อสังคม พรพิมล เจริญนาคินทร์(2539) กล่าวว่า กิจกรรมบันเทิงที่วัยรุ่นเลือกปฏิบัตินั้น เกิดขึ้นจากเหตุผลเพียงข้อเดียว นั่นคือเพื่อให้ร่างกายผ่อนคลายความตึงเครียด และความกดดันที่เกิดขึ้นใน โรงเรียน หรือจากงานที่ได้รับมอบหมายจากที่บ้าน

กิจกรรมนันทนาการต่างๆ ที่วัยรุ่นสนใจ มักจะเกี่ยวข้องกับความถนัดของตัววัยรุ่นเอง เช่น การประดิษฐ์สิ่งของ การวาดภาพ การเล่นดนตรี หรือการเล่นกีฬา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ต่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของวัยรุ่นอันได้แก่ ทางร่างกาย เช่น วัยรุ่นสามารถเสริมสร้างความแข็งแรงทางกาย และพัฒนารูปร่างให้มีส่วนจากการเล่นกีฬา ทางอารมณ์ เช่น กิจกรรมดนตรีหรือศิลปะจะช่วยให้วัยรุ่นมีช่องทางปลดปล่อยพลังงานในตัว และทำให้วัยรุ่นรู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียด ทางสังคม เช่น กิจกรรมที่ต้องร่วมกันทำกับผู้อื่น จะช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาบุคลิกภาพ และเรียนรู้วิธีการเข้าสังคม และทางสติปัญญา เช่น กิจกรรมการประดิษฐ์สิ่งของ หรือการค้นคว้าต่างๆ จะช่วยให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ประสบการณ์ที่อยู่นอกเหนือตำราเรียน

วัยรุ่นในต่างประเทศ เช่น ในสหรัฐอเมริกาหรือประเทศในแถบยุโรปอาจใช้เวลาว่างไปกับการทำงานพิเศษในช่วงที่ไม่ต้องไปโรงเรียนมากกว่าการใช้เวลาในการทำกิจกรรมบันเทิงอื่นๆ

หากแต่รายได้ที่เกิดจากการทำงานพิเศษนั้น มิได้ถูกนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการศึกษา หรือช่วยเหลือทางบ้าน แต่หมดไปกับกิจกรรมบันเทิง เช่น การซื้อเสื้อผ้า ซื้อรถยนต์ การชมภาพยนตร์ หรือการรับประทานอาหารในร้านอาหารกับเพื่อน ต่างกับวัยรุ่นในประเทศไทย ที่มักจะใช้เวลาว่างเพื่อกิจกรรมบันเทิงมากกว่าการทำงานพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยแต่เดิมไม่นิยมให้วัยรุ่นทำงานพิเศษเพราะถือว่าเป็นสิ่งน่าดูถูก แสดงถึงฐานะที่ไม่ดีของครอบครัว ซึ่งค่านิยมนี้กำลังเปลี่ยนไปเนื่องจากสังคมไทยเริ่มเปิดรับวัฒนธรรมการทำงานพิเศษของวัยรุ่น และคิดว่าเป็นสิ่งที่น่ายกย่อง เนื่องจากการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

การทำงานพิเศษหรือการทำกิจกรรมนันทนาการของวัยรุ่นอาจเกิดผลกระทบต่อการเรียนรู้หรือเกิดผลเสียต่อตัวของวัยรุ่นเองได้ หากวัยรุ่นไม่รู้จักรจัดการสรรเวลาที่เหมาะสม หรือมีการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย หรือคบเพื่อนที่ไม่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา ดังที่ปรากฏเป็นข่าวบ่อยครั้ง

5. อิทธิพลของสื่อต่อวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มสนใจ ศึกษา ค้นหา ทดลองสิ่งใหม่ ที่ตนพอใจไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศตรงข้าม , แฟชั่นต่างๆ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ถ้าวัยรุ่นได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมที่ช่วยก็จะมีแนวโน้มที่จะสนองตอบต่อความต้องการของตนได้ง่าย และเกิดพฤติกรรมเลียนแบบต่างๆ ตามค่านิยมของสังคม ปัจจุบันมีภัยที่เกิดขึ้นจากสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น วัยรุ่นหลายๆ คนเป็นเหยื่อ ไม่ว่าจะเรื่องเกมส้อออนไลน์การแต่งกายตามแฟชั่นที่ล่อแหลม , การติดจอเพศตรงข้ามผ่านอินเทอร์เน็ต หรือสาว ๆ หลายคนกลายเป็นสินค้าหน้าจอโดยไม่รู้ตัว

ธุรกิจอื่นๆ อาจจะชวนเขาไปถึงขั้นล้มหมอนนอนเสื่อ แต่นับว่ากลับยิ่งเฟื่องฟูและมีกำลังซื้อ มากเป็นอันดับต้นๆ วัยรุ่นปัจจุบันเลี้ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญกับสิ่งยุ่งๆทั้งหลายผ่านสื่อต่างๆ ทุกรูปแบบและปัจจุบันหลายๆ ครอบครัวพ่อแม่ทำงานหนักเพื่อให้ฐานะมั่นคงมีเงินซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ลูกเพื่อให้ลูกมีความสุข ทำให้เวลาที่อยู่กับลูกน้อยลงหรือแทบจะไม่มีโดยลืมนึกไปว่าการให้แต่วัตถุเปรียบเหมือนการปลูกต้นไม้ที่ให้แต่น้ำกับปุ๋ยเท่านั้นถ้าไม่มีการพรวนดิน แต่งกิ่งใบ บังแดดให้ได้รับเสียงที่เหมาะสมกับชนิดของต้นไม้ นั่นๆ ต้นไม้ก็จะไม่เจริญออกงามหรือบางต้นเติบโตได้แต่ใบหงิกงอ ถูกแมลง , เพลี้ยกิน กิ่งก้านไประรานต้นอื่น ซึ่งก็เหมือนกับเด็กที่ขาดการให้ความอบอุ่นและการอบรมบ่มนิสัยให้รู้ถูกผิด ก็มักจะรับเอาค่านิยมผิดๆ เข้ามาและเกิดปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ตามมาปัญหาพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่นเป็นที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในปัจจุบัน ซึ่งสื่อได้นำเสนอตัวอย่างออกมามากมายทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมปนเปกัน ไป ยิ่งกระแสสังคมปัจจุบันที่ถือว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องเสรี หญิงชายไปไหนมาไหนตามลำพัง หรือถูกเนื้อต้องตัวกันเป็นเรื่องธรรมดาแต่วัยรุ่นเองลืมนึกไปว่าถ้าได้รับการ กระตุ้นที่ช่วยก็จะมีผลกระทบด้านทางเพศ

ได้ง่าย ถ้าสองฝ่ายต่างมีวุฒิภาวะไม่พร้อมย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมา ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์การตั้งครรถ์ก่อนแต่งงาน การติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรถ์ก่อนแต่งงาน ตามมาด้วยปัญหาการทำแท้ง และอาจมีอันตรายถึงชีวิต

ดังนั้นพ่อแม่เองแม้ไม่สามารถควบคุมสื่อได้ แต่สามารถที่จะสอนลูกๆ ได้ โดยเริ่มตั้งแต่การเริ่มเป็นพ่อแม่ที่ต้องหาความรู้เรื่องพัฒนาการเด็กแต่ละวัย ให้รู้จักอารมณ์ของลูกและเริ่มสอนตั้งแต่เล็กๆ ให้รู้จักควบคุมตัวเอง โดยปล่อยให้มีโอกาสทำสิ่งที่ควรทำตามวัยและรู้จักห้ามเมื่อทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม ด้วยเทคนิคการสอนที่เหมาะสมด้วย รู้จักและยอมรับอารมณ์ของลูกและฝึกให้แสดงออกเหมาะสมยอมรับสิ่งที่ลูกทำผิดพลาด และแสดงความชื่นชมเขาเมื่อเขาทำดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นหนทางสู่สัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว และเกิดความไว้วางใจกัน ลูกจะเติบโตเป็นวัยรุ่นที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดี รู้จักคิดว่าจะไร้ถูกผิดควรไม่ควร ดังนั้น แม้จะต้องเผชิญกับสื่อหรือสิ่งที่ยั่วยุต่างๆ เขาก็จะรู้จักวิเคราะห์หรือถ้ามีปัญหา ไม่รู้ไม่แน่ใจเขาก็จะกล้าที่จะนำมาปรึกษาพ่อแม่ที่เขาไว้วางใจ มั่นใจว่าคุยกับเขาได้อย่างไม่อึดอัด และเรื่องเพศก็จะเป็นเรื่องที่สามารถพูดคุยได้อย่างไม่อึดอัดใจอีกต่อไป และเมื่อสื่อที่ขาดจรรยาบรรณจะยังไม่แก้ไขการนำเสนอแต่ลูกๆ วัยรุ่นของคุณพ่อแม่ก็จะเติบโตเป็นคนที่มีวุฒิภาวะที่ดีได้